

ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΒΛΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΝΙΟΥ 59.

Ἐκαστον φύλλον τιμάται
λεπτόν 20.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ἸΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΑΦΟΜΗ

ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΡΩΤΕΑ

Ἐν Ἑλλάδι Δρ. 18
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ . . Φρ. χρ. 12

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ

ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Οἱ Σύντροφοι, Κρητικὸν διήγημα (συνέχεια), ὑπὸ Ἰωάννου Μ. Δαμβέργη.
- Σαμουὴλ Γ. Χάου, Φιλελληνικὴ Παναθηναϊκὴ, ὑπὸ Δ. Γ. Κ.
- Στέλλα, διήγημα ὑπὸ Δίπ. (τέλος)
- Ἦ ἀγαπῶ (νυκτερινὸν) ποίημα, ὑπὸ Ι. Μαράνου.
- Τὸ Ἰνδικὸν μυθιστόρημα "Ἡ Βασαβαδάττα τοῦ Σουμπαντζοῦ" ὑπὸ G. Strähly. Μετάφρασις Α. Κ. (τέλος).
- Ἡ πρόβδος κατὰ τοὺς χρόνους ἡμῶν, ὑπὸ Jules Simon. Μετάφρασις Κ.
- Αἱ δοκιμασίαι τῆς Ραϊσῆς, μυθιστορία Henry Greville, ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ (συνέχεια).
- Εἰδήσεις τῆς ἑβδομάδος. Ἐγγόρια — Ἐξωτερικὰ — Φιλολογία — Αρχαιολογία — Καλλιτεχνία.
- Ἰδιαιτέρα γράμματα.
- Νέα βιβλία.

ΟΙ ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ*

Κρητικὸν διήγημα

I.

Ἐπάνω ἐκεῖ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ ἔχει τὰ ὄργιλα βλέμματα ἐστραμμένα ὁ Μπίνμπασης καὶ κατέχεται ὑπὸ μανίας. Δεκάκις ἐντὸς δύο ἡμερῶν διέταξεν ἔφοδον καὶ δεκάκις ἐπέστρεψεν οἱ στρατιῶται τοῦ φέροντες μεθ' ἑαυτῶν ἐλάχιστοι δύο τρεῖς ἐκ τῶν συντρόφων τῶν βαρέως τετραυματισμένους.

Ἀλλὰ δαίμονες λοιπὸν κατοικοῦσιν ἐκεῖ ἐπάνω; Οὐδεὶς ἐγνώριζε. Μόλις προὔχουρον πρὸς τὴν κορυφὴν, ἀνερχόμενοι ἐκ τοῦ μονοπατίου, καὶ ἰδοὺ ἐκ τοῦ ἀπορρώγος βράχου, ἐφ' οὗ ὑπερήφανα ἐκυμάτιζον τὰ ράχη μικρᾶς κυναλεύκου σημαίας, ἀπεσπῶντο ὡσεὶ ὑπὸ μυστηριώδους δυνάμεως ὠθούμενοι εἰς, δύο, τρεῖς, τέσσαρες ὀγκόλιθοι, ἐκυλίσθησαν εἰς μετὰ τὸν ἄλλον ἐντὸς τοῦ στενοῦ καὶ κατήρχοντο ταχέως. Ἀλλοίμονον δὲ εἰς τοὺς πρώτους ἐκ τῶν ἐφορμῶντων στρατιωτῶν κατασυνετρίβοντο οὗτοι καὶ οἱ λοιποὶ σπεύδοντες ὑπεχώρον.

Ὁλόκληρον τάγμα ἦτο ἐστρατοπεδευμένον ἐναντι τοῦ βουνοῦ πρὸ τῆς ὑπωρείας ἐκαίνης, ἀφ' ἧς καὶ μόνῃς ἦγε πρὸς τὴν κορυφὴν τὸ στενὸν πέρασμα. Ὅτε μικρὰ τινα σώματα ἀπεσπῶντο αὐταῦ, ἵνα ἀποπειραθῶσι νῆαν ἀνοδόν, ὁ λοιπὸς στρατὸς ὑπεστήριξεν αὐτὰ διὰ συνεχῶν πυροβολισμῶν διευθυνομένων πρὸς τὸ μέρος, ἐξ οὗ κατερρίπτετο οἱ φοβεροὶ ὀγκόλιθοι· ἀλλ' εἰς οὐδὲν ὠφέλει τοῦτο· μόνον ἡ πτωχὴ σημαία διεσπῶντο. Ἐξηκολούθει ὁμοῦ κυματίζουσα πάντοτε καὶ ἐκάστη κίνησις τῆς ἦτο πληγὴ μαχαίρας διὰ τὴν μανιώδη καρδίαν τοῦ τούρκου χιλιάρχου:

— "Ἀχ σκύλλοι ποῦ θὰ μοῦ πᾶτε, ἔλεγε.

Νὰ ἐπιχειρήσῃ νυκτερινὴν ἔφοδον οὐδὲ τὸ ἐσκέπτετο πλέον· τὸ μᾶθημα ὅπερ ἔλαβε κατὰ τὴν πρώτην νύκτα ἦτο σκληρὸν καὶ δὲν ἀπεφάσιζε νὰ τὸ ἀκούσῃ ἐκ νέου: Παρεῖλθεν εἰκοσάδρα ἐκ τῶν ἐλεεκτοτέρων στρατιωτῶν του, προεπορεύθη αὐτῶν μέχρις οὗτου ἔφθασεν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ στενοῦ· ἔπειτα ἐκείνους μὲν διέταξε νὰ προχωρήσωσιν ἀνὰ εἰς, αὐτὸς δὲ ἠκολούθει τὸν τελευταῖον. Οἱ στρατιῶται ἐφοβοῦντο καὶ ἐδισταζον· ἀλλ' ὁ ἀρχηγὸς κρατῶν γυμνὸν τὸ ξιφὸς του ἦτο ἔτοιμος νὰ βυθίσῃ αὐτὸ εἰς τὸ σῶμα ἐκείνου, ὅστις θὰ ἐβράδυνε τὸ βῆμα. Εἶχον ἀνέλθῃ οὕτω ἐφ' ἱκανὸν διάστημα, ὅτε ἐξαίφνης χάλιζα ἀληθῆς λίθων ἐξερράγη ἀνωθεν. Οἱ στρατιῶται ἤγειρον τὰς χεῖρας ἵνα προφυλάξωσι τὰς κεφαλὰς καὶ στραφέντες πρὸς τὰ ὀπίσω κατήρχοντο μετὰ βίας. Πέντε ἢ ἕξ κατέπεσαν ὑπὸ τὴν ὀρμὴν ἀλλήλων καὶ αὐτὸς δὲ ὁ μισθὸς ὀλισθήσας εὐρέθη χαμαί. Καὶ ὦ τοῦ οἴσχυος! ὅλοι σχεδὸν οἱ στρατιῶται του διήλθον ἐπὶ τοῦ σώματος του φεύγοντες ἀνάνδρως...

Νυκτερινὴν ἔφοδον οὐδὲ νὰ ἀκούσῃ ἤθελε πλέον. Αἱ τῆς ἡμέρας πᾶσαι εἶχον ἀποτύχησιν οὐκ ἐπιτυχῶς. Καὶ ἐμαίνετο ἤδη ἀμερῶν ὄλας του τὰς ἐλπίδας εἰς τὸν Ἀλλάχ καὶ εἰς τὴν πείναν.

— "Ἀχ, σκύλλοι! ἐψιθύριζε δάκνων τὸν λιγανὸν τοῦ συνεσφιγμένου γρόνθου του.

Ἄλλ' ἂν μεγάλη ἦτο ἡ μανία τοῦ μισθολοῦ, μίζων ἔτι καὶ χειροτέρα ἦτο ἡ ἀθλιότης τῶν δυσμοίρων Χριστιανῶν, οἵτινες ἄοπλοι καὶ ἄσιτοι, ἦσαν προσηλωμένοι ἐπὶ τοῦ ὡς ἀλάνιον μικροῦ ὄροπεδίου, δι' οὗ ἐτέμνετο ἡ κορυφὴ τοῦ κανονικοῦ ἐκείνου βουνοῦ.

Τὰ μόνον πολεμοφοδῶντων, αἱ πέτριαι, αἱ εἶχον συναγάχῃ εἰς τὸ ἐπάνω ἄκρον τῆς σχισμῆς, ἧτις ἐχρησίμευον ὡς ἀνοδοί, καὶ αὐταὶ εἶχον ἐξαντληθῆ. Ἄρτον δὲν εἶχον ἤδη ἀπὸ πέντε ἡμερῶν. Δύο τρεῖς ἄγριοι θάμνοι, ὧν τὰ φύλλα περιφρονοῦνται καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν αἰγῶν, ἀπογυμνωμένοι ἐμικρῦρον διὰ τίνος γεύματος εἶχον κορέσῃ τὴν πείναν των τὰ πέντε κινούμενα πτώματα, αἱ πέντε σικὶ τῶν ἐπαναστατῶν, αἵτινες κατὰ τὴν πρωϊνὴν ἐκείνην ὥραν κληθῆναι χαμαί εἶχον ἐστραμμένους τοὺς μελαγχολικοὺς τῶν ὀφθαλμοῦς πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς δροσερᾶς αὐρᾶς θωπευομένην σημαίαν.

Ἐκ τοῦ ἄλλου βουνοῦ πέραν, ἡ αὐγὴ διέχυεν ἐπ' αὐτῶν γλυκὴν ῥοδόλευκον φῶς, ἀλλ' οὐδὲν ἠδύναντο τοῦτο κατὰ τῆς ὠχρότητος τῶν προσώπων των. Κάτω ἐκεῖ εἰς τὴν πιδιάδα ἐξῆσαν τὰ πτηνὰ καὶ τρομαγμένα ἔτι ἐκ τῶν γθεσινῶν πυροβολισμῶν νύχαριστουν τὸν Θεόν, ὅστις τὰ ἔσωσεν ἀπὸ τοῦ ἀδίκου θανάτου. Ἡ γῆ ὅλη ἐμειδίκα ἀντικατοπτρίζουσα τῆς αὐγῆς τὴν χαρὰν

ἢ φιλάρεσκος βλάστησις ἐπεδείκνυε κομπάζουσα τὰ στίλβοντα ἐκ τῆς δρόσου φύλλα τῆς· καὶ ἦτο αὕτη στιγμὴ θεσπέσια. Ἄλλ' οὐδὲν ἤκουον, οὐδὲν ἐβλεπον, οὐδὲν ἤσθινοντο αἱ περιλυποὶ καρδίαι. Δὲν εἶχον κοιμηθῆ τὴν νύκτα. Κατὰ τὰς προηγουμένας εἰς μόνος ἐχρησίμευον ὡς σκοπός· ἤδη ἡ πείνα διώξασα ἐντελῶς τὸν ὕπνον ἰσοπέδωσε τὰς διακρίσεις ταύτας, καὶ ὅπως τοὺς ἀφῆκεν ὁ ἥλιος δύνων, οὕτω θὰ τοὺς εὔρε πάλιν μετὰ μικρὸν ἀνατέλλων.

Ἦτένισε πρῶτος τὴν σημαίαν μόλις τῆς ἔλουσε τὸ φῶς τῆς αὐγῆς καὶ ἐδάκρυσεν ὁ Καπετὰν Γιώργης. Εἶδον τὸν ἀρχηγὸν των δακρύνοντα οἱ τέσσαρες ὀπαδοὶ του — τέσσαρες μόνον τῶ ἔμειναν — καὶ ὑγράνθησαν καὶ τούτων οἱ ὀφθαλμοί... ἀλλ' οὐδεὶς διέκοψε τὴν θλιθερὰν σιωπὴν. Ὅλα τὰ εἶπον τὴν νύκτα. Οὐδὲν εἶχον πλέον νὰ εἴπωσιν.

— Ἐχομε πρᾶμα ἄλλο νὰ συλλογιστοῦμε, ἀδέρφια; ἠρώτησε τέλος μετὰ φωνῆς διακεκομμένης καὶ βραχνῆς, στρέφων πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν καθημένους τοὺς θολοὺς ὀφθαλμοῦς του.

— Πρᾶμα, καπετὰν Γιώργη, ἀπεκρίθη ὁ εἰς μετ' ἐλλειπούσης φωνῆς.

— Ὅσκει! ἐψιθύρισε μετ' ἀποφασιστικότητος ὁ ἕτερος.

Οἱ δύο ἄλλοι ἠκίεσθησαν νὰ ἐγείρωσι τὴν κεφαλὴν, ἀδυνατοῦντες ἴσως καὶ μίαν λέξιν νὰ ἀρθρώσωσιν.

— Ἐ! Ἄς γίνῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Πᾶμε· εἶπεν.

Ἠγέρθησαν μετὰ κόπου ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον καὶ ἐβάδισαν πρὸς τὸ ἀντιθετὸν μέρος τοῦ μικροῦ ὄροπεδίου. Μόνος ὁ Καπετὰν Γιώργης ἐστράφη πρὸς τὴν σημαίαν, ἔστη ἐπὶ μικρὸν ἐνδοιάζων, ἔπειτα ἐπλησίασεν ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τὸν βράχον, ἐφ' οὗ αὕτη ἐστηρίζετο καὶ ἀφαιρέσας τεμάχιον λίθου ἐρριψεν ἐξ ἀποκαλυφθείσης ὀπῆς βλέμμα παρατεταμένον ἐπὶ τοῦ κάτωθεν ἐστρατοπεδευμένου σώματος τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ.

Εἶδε τὰς σιμὰς λευκαζούσας ἐν μέσῳ τῆς ἐλαφρᾶς οὐμίχλης καὶ μόλις διαφανόμενα τὰ σώματα τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες ἐζηλωμένοι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐκοιμῶντο ἔτι. Θηρίου πειναλέου βλέμμα, ἀνεύζωντος λείαν ὀρεκτικὴν ἀπὸ κλωβοῦ σιδηροσφράκτου, θὰ ἦτο ἐπιεικέστερον τοῦ ἰδικοῦ του. Ἡ κελιδνὴ ὄψις του ἠρυθρίασε πρὸς στιγμὴν ἐκ τοῦ ἀνελθόντος ἐν τῇ κεφαλῇ του αἵματος καὶ μικρὸν στεναγμὸν ἐξέφερε τὸ στόμα του.

— Ἐχει ὁ καιρὸς γυρίσματα, ἐψιθύρισε.

Ἐπειτα ἔτεινε τὴν χεῖρα, ἀπέσπασε τρέμων ἐκ τοῦ αὐτοσχεδίου ἐκείνου τείχος τὴν ῥάβδον, ἐφ' ἧς ἦτο προσδεδεμένη ἡ σημαία, καὶ ἀπείσθη πρὸς τὰ ὀπίσω.

— Φτωχὴ μου ἔνωπι, ἐψιθύριτεν ἤδη διὰ

* Συνέχεια, ἴδε φύλ. 27—35.

κλαυθρηδός αλλά γλυκυτάτης φωνής. Και λύσας τήν σημαίαν ἐκ τῆς ραβδου κατερίληπεν αὐτὴν δακρύων. Φτωχὴ μου ἐννοσ...

— 'Εσεῖς ὅλοι εἶσατε περισσότερο γεροὶ ἀπὸ μένα! τοῖς εἶπε· τοὺς θέλει νὰ πάρῃ τὴν σημαία; ἐγὼ πειλ...

Οὐδεὶς ἀπεκρίθη· οὐδεὶς ἔτεινε τὴν χεῖρα ἵνα δεχθῆ οὕτω τὸ πικρὸν σύμβολον τῆς ἁρχηγίας. Πάντες τὸν ἠτένιζον μετὰ θλίψεως.

— 'Ἄς εἶνε! 'Ἄς ἀπομείνω πάλι καπετάνιος. Μὰ τότε... ἐγὼ θὰ πάω μπροστᾶ· εἶπε τυλίσων καὶ θέτω ἐντός τοῦ κόλπου του τὸ κυανόλευκον ὄρασμα.

— 'Ὅλοι θὰ πάω μαζύ...

— 'Εγὼ βασιλῆα τῆ σημαία καὶ θὰ πάω μπροστᾶ, ἀντιτάξω μειδιῶν, ἐνῶ ἐν τῷ βλέμματί του διεφάνετο ἀγωνία θανάτου.

— 'Μαρκάκη, συχώρα με κι ὁ Θεὸς νὰ σε συχωρήσῃ. Καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν ἐκόλλησε τὰ χεῖλιά ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

Τὸ θέαμα ἦτο τόσο συγκινητικὸν ὥστε οἱ τρεῖς ἄλλοι ἐκλονίσθησαν. 'Ἐκλαιον ἤδη δυνατὰ οἱ ἄνδρες ἐκείνοι ὡς νὰ ἦσαν παῖδια, ἢ ὡς νὰ παρίσταντο εἰς ἐνταρσιζομένον υἱόν, ὃν ἀδικος ἐπλήξε σφαίρα.

— 'Μαρκάκη, συχώρα με κι ὁ Θεὸς νὰ σε συχωρήσῃ. Καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν ἐκόλλησε τὰ χεῖλιά ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

— 'Μαρκάκη, συχώρα με κι ὁ Θεὸς νὰ σε συχωρήσῃ. Καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν ἐκόλλησε τὰ χεῖλιά ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

— 'Μαρκάκη, συχώρα με κι ὁ Θεὸς νὰ σε συχωρήσῃ. Καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν ἐκόλλησε τὰ χεῖλιά ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

— 'Μαρκάκη, συχώρα με κι ὁ Θεὸς νὰ σε συχωρήσῃ. Καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν ἐκόλλησε τὰ χεῖλιά ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

— 'Μαρκάκη, συχώρα με κι ὁ Θεὸς νὰ σε συχωρήσῃ. Καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν ἐκόλλησε τὰ χεῖλιά ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

— 'Μαρκάκη, συχώρα με κι ὁ Θεὸς νὰ σε συχωρήσῃ. Καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν ἐκόλλησε τὰ χεῖλιά ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

— 'Μαρκάκη, συχώρα με κι ὁ Θεὸς νὰ σε συχωρήσῃ. Καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν ἐκόλλησε τὰ χεῖλιά ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

— 'Μαρκάκη, συχώρα με κι ὁ Θεὸς νὰ σε συχωρήσῃ. Καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν ἐκόλλησε τὰ χεῖλιά ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

— 'Μαρκάκη, συχώρα με κι ὁ Θεὸς νὰ σε συχωρήσῃ. Καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν ἐκόλλησε τὰ χεῖλιά ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

— 'Μαρκάκη, συχώρα με κι ὁ Θεὸς νὰ σε συχωρήσῃ. Καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν ἐκόλλησε τὰ χεῖλιά ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

— 'Μαρκάκη, συχώρα με κι ὁ Θεὸς νὰ σε συχωρήσῃ. Καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν ἐκόλλησε τὰ χεῖλιά ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

— 'Μαρκάκη, συχώρα με κι ὁ Θεὸς νὰ σε συχωρήσῃ. Καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν ἐκόλλησε τὰ χεῖλιά ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

— 'Μαρκάκη, συχώρα με κι ὁ Θεὸς νὰ σε συχωρήσῃ. Καὶ ἐναγκαλισθεὶς αὐτὸν ἐκόλλησε τὰ χεῖλιά ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

καὶ τοὺς ζωγράφωσι, ἀφοῦ πέτραι δὲν ὑπῆρχον πλέον.

— 'Ἐκείθεν ὁ κρημνός.

— 'Σὺν ἔρθουν ἀπάνω κατεβλίνομεν ἐμεῖς κἄτω.

— 'Ἄλλὰ δὲν ὑπελόγησε τὴν πείναν ὁ Καπετάνιος, ἥτις θὰ ἐπέσπευδε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Χεῖρ ἀγρία ὀπλισμένη διὰ τεραστίων ὀνύγων εἰσῆρχετο ἀπὸ τοῦ φλέγοντος φάργγος ἔφθανε μέχρι τῶν σπλῆγγων καὶ ἐσπᾶρασεν αὐτά.

— 'Ἄλλὰ δὲν ὑπελόγησε τὴν πείναν ὁ Καπετάνιος, ἥτις θὰ ἐπέσπευδε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Χεῖρ ἀγρία ὀπλισμένη διὰ τεραστίων ὀνύγων εἰσῆρχετο ἀπὸ τοῦ φλέγοντος φάργγος ἔφθανε μέχρι τῶν σπλῆγγων καὶ ἐσπᾶρασεν αὐτά.

— 'Ἄλλὰ δὲν ὑπελόγησε τὴν πείναν ὁ Καπετάνιος, ἥτις θὰ ἐπέσπευδε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Χεῖρ ἀγρία ὀπλισμένη διὰ τεραστίων ὀνύγων εἰσῆρχετο ἀπὸ τοῦ φλέγοντος φάργγος ἔφθανε μέχρι τῶν σπλῆγγων καὶ ἐσπᾶρασεν αὐτά.

— 'Ἄλλὰ δὲν ὑπελόγησε τὴν πείναν ὁ Καπετάνιος, ἥτις θὰ ἐπέσπευδε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Χεῖρ ἀγρία ὀπλισμένη διὰ τεραστίων ὀνύγων εἰσῆρχετο ἀπὸ τοῦ φλέγοντος φάργγος ἔφθανε μέχρι τῶν σπλῆγγων καὶ ἐσπᾶρασεν αὐτά.

— 'Ἄλλὰ δὲν ὑπελόγησε τὴν πείναν ὁ Καπετάνιος, ἥτις θὰ ἐπέσπευδε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Χεῖρ ἀγρία ὀπλισμένη διὰ τεραστίων ὀνύγων εἰσῆρχετο ἀπὸ τοῦ φλέγοντος φάργγος ἔφθανε μέχρι τῶν σπλῆγγων καὶ ἐσπᾶρασεν αὐτά.

— 'Ἄλλὰ δὲν ὑπελόγησε τὴν πείναν ὁ Καπετάνιος, ἥτις θὰ ἐπέσπευδε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Χεῖρ ἀγρία ὀπλισμένη διὰ τεραστίων ὀνύγων εἰσῆρχετο ἀπὸ τοῦ φλέγοντος φάργγος ἔφθανε μέχρι τῶν σπλῆγγων καὶ ἐσπᾶρασεν αὐτά.

— 'Ἄλλὰ δὲν ὑπελόγησε τὴν πείναν ὁ Καπετάνιος, ἥτις θὰ ἐπέσπευδε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Χεῖρ ἀγρία ὀπλισμένη διὰ τεραστίων ὀνύγων εἰσῆρχετο ἀπὸ τοῦ φλέγοντος φάργγος ἔφθανε μέχρι τῶν σπλῆγγων καὶ ἐσπᾶρασεν αὐτά.

— 'Ἄλλὰ δὲν ὑπελόγησε τὴν πείναν ὁ Καπετάνιος, ἥτις θὰ ἐπέσπευδε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Χεῖρ ἀγρία ὀπλισμένη διὰ τεραστίων ὀνύγων εἰσῆρχετο ἀπὸ τοῦ φλέγοντος φάργγος ἔφθανε μέχρι τῶν σπλῆγγων καὶ ἐσπᾶρασεν αὐτά.

— 'Ἄλλὰ δὲν ὑπελόγησε τὴν πείναν ὁ Καπετάνιος, ἥτις θὰ ἐπέσπευδε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Χεῖρ ἀγρία ὀπλισμένη διὰ τεραστίων ὀνύγων εἰσῆρχετο ἀπὸ τοῦ φλέγοντος φάργγος ἔφθανε μέχρι τῶν σπλῆγγων καὶ ἐσπᾶρασεν αὐτά.

— 'Ἄλλὰ δὲν ὑπελόγησε τὴν πείναν ὁ Καπετάνιος, ἥτις θὰ ἐπέσπευδε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Χεῖρ ἀγρία ὀπλισμένη διὰ τεραστίων ὀνύγων εἰσῆρχετο ἀπὸ τοῦ φλέγοντος φάργγος ἔφθανε μέχρι τῶν σπλῆγγων καὶ ἐσπᾶρασεν αὐτά.

— 'Ἄλλὰ δὲν ὑπελόγησε τὴν πείναν ὁ Καπετάνιος, ἥτις θὰ ἐπέσπευδε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Χεῖρ ἀγρία ὀπλισμένη διὰ τεραστίων ὀνύγων εἰσῆρχετο ἀπὸ τοῦ φλέγοντος φάργγος ἔφθανε μέχρι τῶν σπλῆγγων καὶ ἐσπᾶρασεν αὐτά.

— 'Ἄλλὰ δὲν ὑπελόγησε τὴν πείναν ὁ Καπετάνιος, ἥτις θὰ ἐπέσπευδε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Χεῖρ ἀγρία ὀπλισμένη διὰ τεραστίων ὀνύγων εἰσῆρχετο ἀπὸ τοῦ φλέγοντος φάργγος ἔφθανε μέχρι τῶν σπλῆγγων καὶ ἐσπᾶρασεν αὐτά.

— 'Ἄλλὰ δὲν ὑπελόγησε τὴν πείναν ὁ Καπετάνιος, ἥτις θὰ ἐπέσπευδε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Χεῖρ ἀγρία ὀπλισμένη διὰ τεραστίων ὀνύγων εἰσῆρχετο ἀπὸ τοῦ φλέγοντος φάργγος ἔφθανε μέχρι τῶν σπλῆγγων καὶ ἐσπᾶρασεν αὐτά.

— 'Ἄλλὰ δὲν ὑπελόγησε τὴν πείναν ὁ Καπετάνιος, ἥτις θὰ ἐπέσπευδε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Χεῖρ ἀγρία ὀπλισμένη διὰ τεραστίων ὀνύγων εἰσῆρχετο ἀπὸ τοῦ φλέγοντος φάργγος ἔφθανε μέχρι τῶν σπλῆγγων καὶ ἐσπᾶρασεν αὐτά.

— 'Ἄλλὰ δὲν ὑπελόγησε τὴν πείναν ὁ Καπετάνιος, ἥτις θὰ ἐπέσπευδε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Χεῖρ ἀγρία ὀπλισμένη διὰ τεραστίων ὀνύγων εἰσῆρχετο ἀπὸ τοῦ φλέγοντος φάργγος ἔφθανε μέχρι τῶν σπλῆγγων καὶ ἐσπᾶρασεν αὐτά.

— 'Ἄλλὰ δὲν ὑπελόγησε τὴν πείναν ὁ Καπετάνιος, ἥτις θὰ ἐπέσπευδε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Χεῖρ ἀγρία ὀπλισμένη διὰ τεραστίων ὀνύγων εἰσῆρχετο ἀπὸ τοῦ φλέγοντος φάργγος ἔφθανε μέχρι τῶν σπλῆγγων καὶ ἐσπᾶρασεν αὐτά.

ΣΑΜΟΥΗΛ Γ. ΧΑΟΥ

IV

Ἐν τῷ 'Ιστορικῷ Δοκίμῳ ὁ Δρ. Χάου ἐκθέτει μετὰ τῆς χαρακτηριστικῆς αὐτὸν φιλαλληθείας τὰ πλεονεκτήματα καὶ μειονεκτήματα, τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν τε Ἑλλήνων καὶ φιλελλήνων, μὲ ὄψιν δὲ ἀπλοῦν καὶ σαφῆς περιγράφει τὰς μάχας καὶ ναυμαχίας καὶ ἰδίως ἐκείνας, ὧν ὑπῆρξε μέγιστος ἀντίπαλος, παρενέειρον πολλάκις, καὶ τινὰ ἀνέκδοτα λίαν σπουδαῖα.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ χαρακτῆρος τῶν Ἑλλήνων ἐκφέρει τὴν ἐξῆς γνώμην:

«... Ὅσα μέρη εὐρίσκονται μακρὰν τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐλαττωμάτων καὶ τοῦ ἀμέσου ζυγοῦ τῆς Ὀθωμανικῆς τυραννίας ἐκεῖ οἱ Ἕλληνες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰσὶ τίμιοι καὶ ἐνάρετοι. Ἄλλ' ὅπως λίθῃ τις πληρεστάτην γνώσιν τῶν ἀρετῶν καὶ ἐλαττωμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ πρέπει νὰ κατοικήσῃ μετὰ τῶν χωρικῶν ἐν τοῖς ἀπομεμακρυσμένοις αὐτῶν χωρίοις, νὰ ταξιδεύσῃ μὲ τοὺς ἡμιπερικοῦς καὶ πατριωτικοὺς ναύτητας, μεταξὺ τῶν ἀπομεμακρυσμένων νήσων τοῦ Αἰγαίου, καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ τοὺς Κλέφτας ἐν μέσῳ τῶν ἀγριωτάτων μὲν ἀλλὰ γραφικωτάτων σκηνῶν τῆς φύσεως. Ὑπάρχει τὸ ἄγριον, ρωμαντικὸν καὶ ἐλευστικὸν ἐν τῷ βίῳ τοῦ Κλέφτου, ὅπερ δὲν ἀπαντᾷ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν. Ὁ Κλέφτης ἐκ νηπιότητος ἐδιδάχθη νὰ μεταχειρίζηται τὸ κερνοφίλι του μετὰ ἐπιδειξιότητος, νὰ καταράται τὸν τύραννον καὶ νὰ ζῇ ἐλευθερὸς...»

Ὁ Κλέφτης οὐδέποτε ἀνεγνώρισεν ἀρχηγὸν ἄλλον, ἢ τὴν θέλησιν αὐτοῦ, ἢ ἐκείνον, ὃν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐξελέξατο. Εἶνε ληστής ἀλλὰ ληστής τυράννων ἢ δόξα καὶ οὐχὶ ἡ αἰσχύνη συνδέεται μετὰ τοῦ ἐπαγγέλματος του· εἶνε ἐλευθερὸς καὶ ἀνδρείος, ἢ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ θῆρος του πολλὰκις ἐμπνεύσων αὐτῷ αἰσθημάτων φιλανθρωπίας. Ὁ ὄρεσις Ἕλλησιν εἶνε ἀνδρείος· μέχρις ἡρωϊσμοῦ, ἐνεργητικὸς, ζωρὸς, ἐραστὴς κινδυνῶν ἐπιχειρήσεων, φαιδρὸς, φιλόθεος, γενναῖος καὶ εὐμετάβλητος. Ὁ νησιώτης, πανοῦργος, περιέργος, ζωρὸς, φιλόπονος, ἐπιχειρηματίας, φιλόθεος, ἐγκρατὴς καὶ εὐσεβής· λίαν προσκεκολλημένος τῇ γεννητικῇ αὐτοῦ γῆ καὶ πρόθυμος εἰς θυσίας πρὸς ἐκπαίδευσιν αὐτοῦ τε καὶ τῶν τέκνων του· πρὸς δὲ εἶναι μεγίστην συναίσθησιν τῆς τιμῆς αὐτοῦ. Ὁ Ἀλβανὸς, ἐπιχειρηματίας, ἐπιπόνητος, ἀφιλόξενος καὶ σκληρὸς. Ὁ Πελοποννήσιος, κόλαξ, ὑποκριτής, δειλὸς καὶ φιλάργυρος, ἀλλὰ φιλόπονος, ἐγκρατὴς καὶ φιλόθεος. Ὁ Ἕλλησιν ἔμπορος, ἀλάματος, ἐπιχειρηματίας καὶ φιλάργυρος, ἀλλὰ πανοῦργος, εὐάγωγος καὶ ἀπατηλός.

Περὶ δὲ τοῦ ὄρατον φύλου λέγει:

«Ἐν μέσῳ μεγάλων δυστυχημάτων, βασιάνων καὶ δεινοπαθημάτων αἱ ἑλληνίδες διετήρησαν ἐκυστὰς ἀμολύντους, καὶ σχεδὸν οὐδὲν παράδειγμα παρεκτροπῆς ὑπάρχει, —

ἀπόδειξις τῆς αὐστηρῆς αὐτῶν τιμιότητος. Ἄλλὰ περὶ τῶν ὄρων ἰνδικατρίφωμεν ἐπὶ τοῦ ὕψηλῳ χαρακτῆρος τῶν γυναικῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἀπαντες αἱ περιηγηταὶ ἔδωκαν ἱκανὰ μαρτύρια τῆς ἀρετῆς αὐτῶν· καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπαντότεροι ἐχθροὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθους ἐξῆρον τὴν αὐστηρὰν ἀνατροφὴν καὶ τὴν ἐξοχὴν ἠθικὴν τοῦ ὄρατον φύλου ἐν τοῖς πλείστοις μέρει τῆς Ἑλλάδος. Νὰ εἰπωμεν ὅτι παρεκκλίνουσι τῆς εὐθείας ὁδοῦ πολὺ ὀλιγώτερον τῶν γυναικῶν τῆς Ἰταλίας, Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας, ἢ θηλεν εἶνε ἐλάχιστος ἐπαινος. Δυνάμει μᾶλλον νὰ παραβλῶμεν αὐτάς, καίτοι πολὺ κατώτεροι ὡς πρὸς τὴν κοινωνικὴν ἀνατροφὴν καὶ τὰ προτερήματα τὰ ἀποκαθιστῶντα τὴν κοινωνίαν εὐχάριστον καὶ ὠφέλιμον, μὲ τὰς γυναικῆς τῆς ἡμετέρας χώρας.»

Εἶτα λόγον ποιούμενος περὶ τῆς γνησιότητος τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, λέγει:

«Ὁὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι οἱ νεώτεροι Ἕλληνες εἰσὶν ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων. Πειστικωτάτη ἀπόδειξις εἶνε, ὅτι ὁμιλοῦσι τὴν ἰδίαν γλῶσσαν, διαφθαρείσαν πολὺ ὀλιγώτερον πάσης ἄλλης· μεταχειρίζονται ἀκριβῶς τοὺς ἰδίους χαρακτῆρας εἰς τὴν γραφικὴν, καλοῦσι διὰ τῶν ἰδίων ὀνομάτων πλεῖστα ὅσα μέρη, κατοικοῦσι τὴν ἰδίαν γῶραν καὶ διατηροῦσι πολλὰ ἔθνη, ἔθιμα καὶ δευσιδαιμονίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἐὰν δὲ πάντα ταῦτα δὲν εἶνε ἱκανὰ, ὅπως πείσωσι τοὺς ἀντιφρονούντας, ὑπάρχει καὶ ἡ ἀνεκκλητὸς ἀπόδειξις ἐν τε τῷ χαρακτῆρι καὶ τῇ φυσικῇ αὐτῶν ὄψει. Παρὰ τοῖς νεωτέροις Ἕλλησιν ἀπαντῶμεν τὴν φυσικὴν ὀξύνοισιν, τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν παιδείαν, τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην, τὴν ζωηρότητα καὶ τὴν ἀσπασίαν, ὅπως καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.»

Περὶ δὲ τοῦ Ἑλλήνος στρατιώτου καὶ ναύτου οὕτως ἀποφαίνεται:

«Ὁ Ἕλλησιν στρατιώτης εἶνε εὐφυῆς, ἐνεργητικὸς, λιτὸς καὶ ἀνδρείος, δύναται νὰ περιπατήσῃ ὀλόκληρον ἡμέραν ἐπὶ βράχων καὶ ὄρων. ἀρκούμενος εἰς μικρὸν τεμάχιον ἄρτου καὶ ὀλίγας εἰλαίας ἢ ἐν κρόμμυον, τὴν δὲ νύκτα ἀσμένως ἐξαπλοῦται ἐπὶ τῆς γῆς ἔχων λίθον ὡς προσκεφάλαιον καὶ κλυμμά μόνην τὴν καλύπτει· ἢν πάντοτε φέρει μετ' ἑαυτοῦ. Δὲν ἐργάζεται, διότι θεωρεῖ τὴν ἐργασίαν ἄτιμον ἔργον, δὲν ὑπόκειται εἰς πειθαρχίαν, διότι φρονεῖ, ὅτι αὐτὴ ἀποκαθιστᾷ αὐτὸν δούλον, καὶ δὲν ὑπακούει εἰς διαταγὴν, ἢν δὲν νομίζει ὀρθήν.

Ἐνταῦθα ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ὁ Ἕλλησιν στρατιώτης δὲν εἶνε τὸσον ἀνδρείος ὅσον ὁ Εὐρωπαῖος ἢ ὁ Ἀμερικανός, οὐχὶ ἐνεκα ἐλλείψεως ἀτομικοῦ θάρρους, ἀλλ' ἐνεκα ἐλλείψεως αὐτοπεποιθήσεως. Ὁ Ἕλλησιν δὲν ἀπέκτησε τὴν ἐμπιστοσύνην, ἢν ἡμαρὰ συνήθεια τῆς πειθαρχίας παρέχει τῷ στρατιώτῃ εἰς τε τὰ ὄπλα καὶ εἰς τοὺς συντρόφους αὐτοῦ. Ἄλλὰ τῇ ἀληθείᾳ οὐδὲν δικαιούται νὰ προσδοκᾷ πλείοτερον ἀνδρείαν παρ' ἀνδρῶν μὴ ἐχόντων τὴν ἐλάχιστην ἰδίαν στρατιωτικὴν πειθαρχίαν, μὴ σεβομένων τοὺς ἀξιωματικούς αὐτῶν, μὴ φοβουμένων τὴν τιμωρίαν καὶ μὴ ἐχόντων τὴν ἐλάχιστην ἐλπίδα ἀνταμοιβῆς.... Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ναύτας

εἰσὶν ἀρειμάνιοι, τολμηροί, ἐνεργητικοί, ἐμπειροὶ καὶ νηφάλιοι. Ἐξέτελεσαν δὲ διαρκούσης τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως πλείστα ὅσα ἡρωϊκὰ κατορθώματα. Οἱ ἀνδρείοι οὗτοι καὶ εὐγενεῖς πατριῶται κατήσχυον τοὺς συκοφάντας τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος.»

Ὁ Δρ. Χάου διηγούμενος δι' ἀφελοῦς τρόπου τὰ τῆς Τριπολιτσᾶς, ἀναφέρει καὶ τὸ ἐξῆς ἀστεῖον ἀνέκδοτον:

«Οἱ Ὀθωμανοὶ θεωροῦντες τὴν πῶσιν τῆς Τριπολιτσᾶς ἐπικειμένην, ἐπεμψαν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν Ἀγάδων αὐτῶν, ὅπως συνθηκολογήσῃ μετὰ τοῦ Κολοκοτρῶνη, μεταξὺ δὲ τούτων ἦν καὶ εἷς Ἰουδαῖος ἐκ τῶν πλουσιωτέρων, φέρων εἰς τὴν ζώνην ζεῦγος πιστολίαν ἀπαστραπτάντων ἐν χρυσοῦ καὶ ἀδαμάντων· τοῦτο ἐφείλουσε τὴν προσοχὴν τοῦ Κολοκοτρῶνη.

— Αἱ! ἐφώνησεν, Ἰουδαῖος καὶ ὀπλισμένος, αὐτὸ δὲν στέκει! καὶ ἀρπάσας τὰ πιστόλια ἔθληεν αὐτὰ εἰς τὴν ζώνην του ὡς νόμιμον λάφυρον.

Ἄλλ' ὅτι δι' ἀπίστης ἐκέρδησε δι' ἀπίστης ἀπώλεσε. Μετὰ τινος μῆνας εἶδον αὐτὰ λαμπρότητα αὐτὰ εἰς τὴν ζώνην του ὡς νόμιμον λάφυρον. Ἄλλ' ὅτι δι' ἀπίστης ἐκέρδησε δι' ἀπίστης ἀπώλεσε. Μετὰ τινος μῆνας εἶδον αὐτὰ λαμπρότητα αὐτὰ εἰς τὴν ζώνην του ὡς νόμιμον λάφυρον.

Ἄλλ' ὅτι δι' ἀπίστης ἐκέρδησε δι' ἀπίστης ἀπώλεσε. Μετὰ τινος μῆνας εἶδον αὐτὰ λαμπρότητα αὐτὰ εἰς τὴν ζώνην του ὡς νόμιμον λάφυρον.

Ἄλλ' ὅτι δι' ἀπίστης ἐκέρδησε δι' ἀπίστης ἀπώλεσε. Μετὰ τινος μῆνας εἶδον αὐτὰ λαμπρότητα αὐτὰ εἰς τὴν ζώνην του ὡς νόμιμον λάφυρον.

Ἄλλ' ὅτι δι' ἀπίστης ἐκέρδησε δι' ἀπίστης ἀπώλεσε. Μετὰ τινος μῆνας εἶδον αὐτὰ λαμπρότητα αὐτὰ εἰς τὴν ζώνην του ὡς νόμιμον λάφυρον.

Ἄλλ' ὅτι δι' ἀπίστης ἐκέρδησε δι' ἀπίστης ἀπώλεσε. Μετὰ τινος μῆνας εἶδον αὐτὰ λαμπρότητα αὐτὰ εἰς τὴν ζώνην του ὡς νόμιμον λάφυρον.

Ἄλλ' ὅτι δι' ἀπίστης ἐκέρδησε δι' ἀπίστης ἀπώλεσε. Μετὰ τινος μῆνας εἶδον αὐτὰ λαμπρότητα αὐτὰ εἰς τὴν ζώνην του ὡς νόμιμον λάφυρον.

Ἄλλ' ὅτι δι' ἀπίστης ἐκέρδησε δι' ἀπίστης ἀπώλεσε. Μετὰ τινος μῆνας εἶδον αὐτὰ λαμπρότητα αὐτὰ εἰς τὴν ζώνην του ὡς νόμιμον λάφυρον.

Ἄλλ' ὅτι δι' ἀπίστης ἐκέρδησε δι' ἀπίστης ἀπώλεσε. Μετὰ τινος μῆνας εἶδον αὐτὰ λαμπρότητα αὐτὰ εἰς τὴν ζώνην του ὡς νόμιμον λάφυρον.

Ἄλλ' ὅτι δι' ἀπίστης ἐκέρδησε δι' ἀπίστης ἀπώλεσε. Μετὰ τινος μῆνας εἶδον αὐτὰ λαμπρότητα αὐτὰ εἰς τὴν ζώνην του ὡς νόμιμον λάφυρον.

Ἄλλ' ὅτι δι' ἀπίστης ἐκέρδησε δι' ἀπίστης ἀπώλεσε. Μετὰ τινος μῆνας εἶδον αὐτὰ λαμπρότητα αὐτὰ εἰς τὴν ζώνην του ὡς νόμιμον λάφυρον.

Ἄλλ' ὅτι δι' ἀπίστης ἐκέρδησε δι' ἀπίστης ἀπώλεσε. Μετὰ τινος μῆνας εἶδον αὐτὰ λαμπρότητα αὐτὰ εἰς τὴν ζώνην του ὡς νόμιμον λάφυρον.

σιν τοῦ γέροντος ποιμένος βεβαίως θὰ ἀνέκραζον ὡς αὐτός:

— «Ἄς ἐκδικηθῶ καὶ ἄς ἀποθάνω!»

V

Τὸ Ἱστορικὸν Δοκίμιον τοῦ φιλελλήνου Χάου γέμει παθητικωτάτων καὶ λίαν συγκινητικῶν σκηνῶν, ἀλλ' αἱ τελευταῖαι ὄρασι τοῦ Μεσολογγίου ὑπερέχουσιν ἅπασων. Ἀδύνατον νὰ ἀναγνώσῃ τις τὴν σκηνὴν ταύτην καὶ νὰ μὴ ρεῦσῃ ἐν δάκρυ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του, νὰ μὴ ἐξέλθῃ εἰς στεναγμὸς ἐκ τῶν μυαιάτων τῆς καρδίας του. Εἶνε σκηνὴ ἀξία τοῦ χρωστήρος τοῦ Ἀπελλοῦ ἢ τοῦ Ραφαήλου.

«Τὸ ἡρωϊκὸν Μεσολόγγιον

ρας δυνάμεις... Τινές μάλιστα εξέφρασαν την επιθυμίαν να μείνουν μετά των ασθενών και γερόντων συγγενών και συμπατριωτών της τύχης των. Άλλοι δ' απέφρασαν να τους σώσει μεθ' εαυτών, ἀδιάφορον ἔαν τὸ βάρος ἦθελε παρεμβάλλη μεγάλη προσκόμματα εἰς τὴν φυγὴν των. Πολλὰι γυναῖκες συνηθροίσθησαν εἰς τὸ ὑποδειχθέν μέρος ὡπλισμένοι καὶ ἐνδεδυμένοι δι' ἀνδρῶν ἐνδυμάτων, μὲ τὴν στερῆν ἀπόφασιν νὰ φωνεῦσθαι, ἔαν δὲν δυνήσων αὐὰ φύγῃσι. Τέλος ἀφοῦ ἄπαντες ἐκοινωνήσαν τῶν ἀρχόντων μυστηρίων προητοιμάσθησαν ἵνα ἀποθνήσκωσιν.....

Ἀκολουθῶς ἐξήρει τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸ θάρρος τῶν κατοικῶν τοῦ Μεσολογγίου, καὶ πρὸ πάντων τῶν συζύγων ἐκείνων, οἵτινες μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ φέρωσι μεθ' εαυτῶν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, ἐφόρουν αὐτὰς ὁπως ἀπαλλάξωσιν ἐκ τῆς αἰσχύνης καὶ τῶν φρικτῶν μαρτυριῶν τῶν τυράννων. Καὶ τέλος περαίνει διὰ τῶν ἀκολουθῶν λίαν παθητικῶν φράσεων:

«Περὶ τὴν πρῶταν ὀλόκληρος ὁ Ὀθωμανικὸς στρατὸς εἰσῆλθεν ἵνα λάβῃ κατοχὴν τόπου στοιχίσαντος εἰς αὐτοὺς ποταμοὺς αἵματος. Ἀλλὰ τί εἶπον; Ἐύρειαν ἔκτασιν καμπυλῶντες ἐρείπων. Αἱ ὁδοὶ ἦσαν κεκαλυμμένοι ἐκ τῶν κρημνισθέντων τοίχων καὶ οἰκῶν, ἐκ τεθνῶτων καὶ ψυχορραγούντων. Μόνον ὀλίγοι οἰκοδομῆ ἴσταντο, καὶ ἐπὶ τριῶν τούτων ἡ σημαία τοῦ σταυροῦ ἐκυμαίνετο ἀναγγέλλουσα τοῖς ἀπίστοις, ὅτι ἔζων εἰσὶ ὀλίγοι ἀπληπισμένοι πολεμοῦντες ὑπὸ τὴν σκιά αὐτῆς.... ἀλλὰ καὶ οἱ τολμηροὶ οὗτοι μετὰ ἐπιμονῶν ἀντίστασιν κατετροπώθησαν... εἰς ὁμοῦ ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἀντίστη ἡρωικῶς καὶ ἀκολουθῶς ἀνετινάχθη εἰς τὸν ἀέρα... ἦτο τὸ τελευταῖον σῶμα, ὅπερ ἐπεσφράγισεν τὴν καταστροφὴν τοῦ ἡρωικοῦ Μεσολογγίου.»

Ὁ Δρ. Χάου λόγον ποιοῦμενος περὶ τῶν κατοικῶν τοῦ Μεσολογγίου λέγει:

«Οὐδεμίαν πόλεωσ τῆς Ἑλλάδος οἱ κάτοικοι εἰπὴν ἠθικώτεροι, εὐφρέστεροι καὶ πατριωτικώτεροι. Ἐκτός τούτου ἐμπνέονται ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ πρὸς τὴν δόξαν ἔρωτος. Ἐγίνωσκον ὅτι τὰ βλέμματα πάντων τῶν Ἑλλήνων ἦσαν προσηλωμένα ἐπ' αὐτῶν, ὅτι ὀλόκληρος ὁ κόσμος θεώρει τὸν ἀγῶνα μετὰ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος, ὅτι ἦσαν ἀποφασισμένοι ὅπως ὑποστηρίξωσι τὴν φήμην, ἢ δικαίως ἔχαιρον ἢ γεννέτερα ἔνεκα τῶν προηγουμένων πολιορκιῶν, ἢ μετὰ τοσαύτης ἀνδρείας, αὐταπαρησίως καὶ ἐπιμονῆς ὑπεστήριξαν. Οἱ ἐνδοξοὶ οὗτοι μαχηταὶ ἔδωκαν τὸ ὄνομα τοῦ Φραγκλιῶν εἰς ἕνα τῶν κυριωτέρων αὐτῶν προμαχῶνων. Τὸ ὄνομα τούτου ἡμετέρων φιλοσόφου λίαν γνωστὸν τυγχάνει τοῖς Ἑλλησι. Πολλὰ ἐκ τῶν ἀποφθεγμάτων αὐτοῦ εὐρίσκονται εἰς τὰ χεῖλη τῶν λογίων αὐτῶν ἀνδρῶν.*** Ἐν τῇ καταστροφῇ τοῦ Μεσολογγίου ὑπῆρχον τρεῖς καὶ δέκα ξένοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Γερμανοὶ, οἵτινες ἐνταφιάσθησαν ὑπὸ τὰ ἐρείπια αὐτοῦ, ἐκτός Ἰταλοῦ τινος ὅστις διεσώθη. Ὁ Μέρνερ ἦν ὁ ἐξοχώτερος πάντων. Ὁ Ἐλβετὸς οὗτος γαιουργὸς κατετάχθη ὡς ἐθειλόντης ἐξ ἀρχῆς τῆς ἐπαναστάσεως. Ἐνυμφεύθη ὡ-

ραῖαν κόρην τοῦ Μεσολογγίου καὶ ἐγένετο Ἑλληὴ ψυχὴ τε καὶ σῶματι. Ἐπειλῦσε τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν πάντων καὶ ὑπῆρξεν εἰς τῶν σπουδαιωτέρων ἀνδρῶν τῶν ὑποστηρίζαντων τὴν πολιορκίαν. Ἐξέδιδε τὴν Ἐσπεριίδα *Τὰ Ἑλληνικὰ Χρονικά* καὶ διετέλεσε μέλος τῆς στρατιωτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς διοικήσεως τὴν χώραν. Τὰ καθήκοντά του ἦσαν πολλὰ καὶ σπουδαῖα, διετέλεσεν ἀρχηγὸς ἐνὸς τῶν προμαχῶνων, καὶ νυκθημερῶν εἰργάζετο ὅτε μὲν δένων τὰς πληγὰς τῶν στρατιωτῶν ὅτι δὲ θέτων πῦρ εἰς τὸ πυροβόλον. λέγεται μάλιστα ὅτι πολλὰκις ἔκαμε τὰς διορθώσεις τῆς ἐσπεριίδος, ἐνῶ ἐδίδε διαταγὰς εἰς τὸν προμαχῶνα. Ὁταν ἡ τελευταία ἐξοδος ἐγένετο, ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἠσθένη, τούτου δ' ἔνεκα ἀπέφρασε νὰ ἀποθῆναι πλησίον αὐτῆς καὶ τῶν τέκνων του, ἦτο εἰς τῶν τελευταίων ἐκ τῶν ἀνατιναχθέντων εἰς τὸν ἀέρα.....

Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἔγραψε τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν, ἣν ἔφερον ἡμῖν εἰς τῶν φυγάδων.

«Αἱ πολλὰι ἐργασίαι καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ ὄμου πληγὴ ὑπῆρξαν τὰ αἷτια τῆς σιωπῆς μου. Πρὶν ὁμοῦ ἡ σφαῖρα μοι δώσῃ τὸ διαβιτήριόν μου διὰ τὴν αἰωνιότητα, σοὶ γράφω ὀλίγας γραμμάς δι' ὕστατον ἀποχαιρετισμὸν. Ἡ θέσις ἡμῶν εἶνε οἰκτροτάτη. Ὑποφέρομεν μεγάλας ἐκ πείνης καὶ δίψης.... ἐσθιοντες καὶ αὐτὰ τὰ ἀηδέστερα τῶν ζώων. Αἱ δὲ ἀσθένειαι ἐπαυξάνουσι τὴν δυστυχίαν καὶ τὰ δεινὰ ἡμῶν... 1740 ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀδελφῶν ἀπέθανον. Πλείονες τῶν 100 χιλιάδων βομβῶν καὶ σφαιρῶν ριφθῆσαι παρὰ τῶν ἐχθρῶν κατέστρεψαν τοὺς προμαχῶνας καὶ τὰς οἰκίας ἡμῶν. Ὑπερέφαμεν δὲ ὑπερβαλόντως καὶ ἐκ τοῦ ψύχους ἔνεκα μεγίστης ἐλλείψεως καυσίμου ὕλης....

Μεθ' ὅλας τὰς στερήσεις καὶ ἀνάγκας ταύτας εἶνε λαμπρὸν καὶ εὐγενὲς θέσιμα νὰ βλέπῃ τις τὸ θάρρος καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τῆς φρουρᾶς. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας οἱ ἀνδρείοι οὗτοι μεταβλήθησονται εἰς πνεύματα ἀγγέλων, ἅτινα θὰ κατηγορήσωσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου τὴν ἀδιαφορίαν τῆς χριστιανικῆς Εὐρώπης ὑπὲρ τοιούτου ἐνδοξοῦ ἀγῶνος ἐλευθερίας καὶ θρησκείας. Ἀπαντες οἱ ἐκ τῶν σημαῶν τοῦ Ρεσῆδ Πασᾶ λιποτακτῆσαντες Ἄλβανοὶ κατετάχθησαν ὑπὸ τὰς τοῦ Ἰσραὴλ... Ἐν ὀνόματι πάντων τῶν ἀνδρείων ἡμῶν ὀπιλιτῶν, ἐν οἷς ὁ Νότης Βότσαρης, ὁ Τζαβέλλας, ὁ Παπαδιαμαντόπουλος καὶ ἐγὼ, ὃν ἡ κυβερνήσις εὐπρεστήθη νὰ διορίσῃ στρατηγὸν σώματος τινος, διακοινῶ ὑμῖν, ὅτι ὠρκισθῆμεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ νὰ ὑπερασπισθῶμεν τὴν γῆν τοῦ Μεσολογγίου μέχρις ἐσχάτων καὶ νὰ ἐνταφιασθῶμεν ὑπὸ τὰ ἐρείπια αὐτοῦ. Ἡ τελευταία αὕτη ὥρα ἦδη προσεγγίζει... Ἡ ἱστορία θὰ δικαιοῦσιν ἡμᾶς... Οἱ μεταγενέστεροι θὰ θρηνησῶσιν ἐπὶ τῶν δυστυχιῶν ἡμῶν... Ὑπερηφανεύομαι σκεπτόμενος ὅτι τὸ αἷμα ἐνὸς Ἑλβετοῦ τέκνου τοῦ Γουλιέλμου Τέλλ πρόκειται νὰ ἀναμυθῆθῃ, ὅ τῶν ἠρώων τῆς Ἑλλάδος. Εἶθε ἡ ἀφήγησις αὕτη τῆς πολιορκίας τοῦ Μεσολογγίου, ἣν ἔγραψανά, ἐπιζῆση ἐμοῦ...»

VI

Ὁ Δρ. Χάου διαπραγματευόμενος ἐν ἐκτάσει περὶ τῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ διαπραχθεισῶν κατὰ τῆς Ἑλλάδος καταχρήσεων, ἐπιλέγει:

«Ὁ Ἀμερικανὸς ἦ ὁ Εὐρωπαῖος ὁ τοσοῦτον παταγωδῶς κραυγάζων κατὰ τοῦ πτωχοῦ Ἑλλήνου, ὅστις ὠθούμενος ὑπὸ τῆς ἀπελπισίας καὶ τῶν κραυγῶν τῶν ἐκ τῆς πείνης θνησκόντων αὐτοῦ τέκνων, γίνεται πειρατής, ὅπως δώσῃ εἰς αὐτὰ ὀλίγον ἄρτον, ἢ ἀναλογισθῇ τοὺς φρικτούς δόλους, οὓς τινες τῶν ἐν Μασσαλίᾳ, Λονδίῳ καὶ Νέῳ Ὑόρκῃ ἐγγενῶν ἐμπόρων διέπραξαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, καὶ θὰ θέσῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὰ χεῖλη ἵνα σιωπήσῃ. Ὁ ἐρυθρίασθῶν ὅταν σκεψθῇ, ὅτι οἱ χριστιανοὶ αὐτοῦ συμπολίται, πρὸς οὓς ἡ Ἑλλὰς ἐν ὄρα φρικτῶδους ἀγωνίας ἐξέτεινε τὴν χεῖρα, καὶ εἰς ὧν τὴν τιμιότητα καὶ εὐσυνειδήσιαν ἐνεπιστεύθη καὶ ἤνοιξε τὸ πενιχρὸν βαλάντιόν της, ἀσέβῶς καὶ κακοβούλως ἐξεμεταλλεύθησαν τὰς δυστυχίας αὐτῆς καὶ ἀκορῆστως ἤρπασαν καὶ τὸν τελευταῖον αὐτῆς ὀβολόν, κλείσαντες τὸ οὖς εἰς τὰς φωνὰς χιλιάδων, καθ' ὧν οἱ δόλοὶ καὶ αἱ καταχρήσεις ἠδύναντο νὰ ἐπιφέρωσι τὴν αἰχμαλωσίαν ἢ τὸν θάνατον. Ἐγὼ σέβομαι ἐτι μᾶλλον τὸν ἀμαθῆ καὶ τολμηρὸν πειρατὴν τὸν ἐν τῷ Ἀρχιπελάγει περιπλανώμενον καὶ ληστεύοντα ἐν τῷ φανερῷ ἐναιτίον τοῦ νόμου καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἢ τὸν ἄγιον Χριστιανὸν ἐμπορὸν, ὅστις ληστεύει ἐντός τῶν ὁρίων τοῦ νόμου καὶ οὐτινος αὐτῆ ἢ ἱερὰ Βίβλος ἠγοράσθη μετὰ νόμιμα μὲν, ἀλλ' ἄδικα λάφυρα τῆς χήρας καὶ τοῦ ὀρφανοῦ... Οἴμοι! Ἐνῶ οἱ κάτοικοι τοῦ κλεινοῦ Μεσολογγίου ἐκραύαζον εἰς τὰς Κυβερνήσεις: «Δι' ἀγάπην Θεοῦ, πέμψον ἡμῖν ἐν πλοῶν ὅπως διαλύσῃ τὸν ἀποκλεισμὸν, πέμψον ἡμῖν ὀλίγον ἔρπον ἄρτον καὶ ὀρκισθῶμεθα ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὅτι θέλομεν ὑπερασπίσθαι τὴν χώραν ἡμῶν, ἐν ὄρα μὲν ἐπὶ λίθου, ἐνῶ οὕτως ἐδέοντο, τὰ πλοῖα ἴσταντο ἡμιτελῆ ἐν τοῖς ναυπηγείοις τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς Νέας Ὑόρκης, καὶ αἱ ἀρπυαὶ τῶν ἐμπόρων ὠργιάζον μετὰ τὸ χρῆμα τῆς Ἑλλάδος, ἢ τὰ τέκνα ἐμάχοντο ἀνδρείως καὶ καρτερικῶς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας. Καὶ οἱ ξένοι συνείηον οὐκ ὀλίγον ὅπως διαταράξωσι τὴν εἰρήνην τῆς Ἑλλάδος. Ἐν μέσῳ τῶν καταστροφῶν καὶ τῆς γενικῆς ἀποθαρρύνσεως, προσεπάθησαν ὅπως προαγάγωσι τὰ κόμματα καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν. Ὁ στρατηγὸς Roche μέλος τῆς Γαλλικῆς ἐπιτροπείας, τυγχάνει λίαν ἀξιοκατάκριτος, διότι ἀπλοῦς ὢν καὶ ἀνοικτόκαρδος, ἀπεκάλυψεν ἀνεπιφυλάκτως τὰ σχέδια αὐτοῦ, ἅτινα ἄλλοι ἱκανώτεροι ἔσπευσαν νὰ ματαιώσωσι καὶ στρέψωσι πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον. Ὁ κ. Roche, εἶχε πεῖραν ἄλλ' οὐχὶ καὶ μεγάλην ἱκανότητα. τίμος καὶ εἰλικρινῆς εἰς τὰς ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῆς Ἑλλάδος προσπάθειάς του, ἀλλὰ τυφλῶς προσκολλημένος, εἰς τὸν οἶκον τῶν Βουρβόνων ἐφρόνει δέ, ὅτι ἦτο συμφερότερον τῇ Ἑλλάδι νὰ παραιτηθῇ τῶν δημοκρατικῶν αὐτῆς φωνημάτων καὶ ἐκλέξῃ βασιλεῖα ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ Δουκὸς τῆς Ὁρλεάνης. Ἄλλ' οἱ Ἑλλήνες ἀπεδείχθησαν ἱκανώτεροι αὐτοῦ,

ἔλαβον μετὰ μετὰ μαιδίατων καὶ εὐχαριστιῶν τὰ ὠρολόγια, πιστόλια καὶ ἄλλα πολυτίμητα εἶδη, ἅτινα ἐδωρήσατο αὐτοῖς, καὶ ἀκολουθῶς ἐξηκολούθησαν τὸ ἔργον των!... Ἐν τούτοις ὁ κ. Roche ἐφαντάσθη ὅτι διὰ τούτων μόνον ἐξησφάλισε τὸ ποθοῦμενον ὅτι ὁμοῦ ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς του, ὅτε εἶδεν ἀναφορὰν πολλῶν Ἑλλήνων αἰτούντων τὴν προστασίαν καὶ βοήθειαν τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως! Ὁργισθῆ σφόδρα καὶ διεμαρτυρήθη ἐπίσημῶς ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν Γαλλικῶν συμφερόντων... Ἄποῦμεθα ὅτι οὐτε ὁ χρόνος, οὐτε τὰ στενὰ ὄρια τῆς Ἑβδομάδος ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν νὰ δώσωμεν πλείωτερα δειγμάτα ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ Δοκίμιου τοῦ Δρ. Χάου, ὅπερ διὰ τῶν ἐμπεριεχομένων ἐν αὐτῷ πληροφοριῶν ἀμερολήπτου καὶ αὐτόππου μάρτυρος καὶ τῶν γλαφυρῶς ἐξεικονιζομένων ἐν αὐτῷ ἱστορικῶν εἰκόνων καὶ χαρακτηριστικῶν ἐπεισοδίων: δύναται νὰ θεωρηθῇ πολυτίμον καὶ προσφιλὲς ἀνέγνωσμα παντὸς Ἑλλήνου».

(Ἐπιτετ. συνέχεια).

Γ. Δ. Κ.

ΣΤΕΛΛΑ

(Διήγημα)

(τέλος)

Παιδιά ἠγαπήθησαν.

Ἐξαιρετικῶς ὁ Διονύσιος ἔμενε πιστὸς εἰς τὴν ξανθὴν Ζωὴν του — ὠραῖαν, ὡς ἐαρινὴν πρῶταν — ἀφ' ἧς μαθητῆς, μετὰ βιβλία ὑπὸ μάλῃς, ἐπορεύετο εἰς τὸ Γυμνάσιον. Ἐκτοτε παρήλθον πολλὰ ἔτη, καὶ ὁμοῦ ὁ ἔρωτος του πρὸς αὐτὴν ἐξηκολούθει μέγας, ἀπειρος, σταθερὸς. Ἐκτοτε ἠγάπησε πολλὰς — τὸ εἶπομεν ἤδη, αἱ ἐρωτικαὶ περιπέτειαι τῷ ἤρῃσκον — ἀλλ' ἡ μόνη ἐπιθυμία του, ἡ μόνη ἐλπίς του, τὸ μόνον ὄνειρόν του, ἦτο πάντοτε ἡ Ζωὴ του.

Ὅτε εὐρίσκετο μακρὰν αὐτῆς οὐδεὶς ἄλλος λογιμὸς, οὐδεμίαν σκέψιν τὸν ἐβασάνιζεν ἢ ποτε θὰ ἐπαίεβλεπε τοὺς γλαυκοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ἀγάπης του. Ποσάκις μόνον ἐν τῷ δαρκετῷ του τὸν κατέλαβον στενάχοντα πρὸ τῆς εἰκόνος τῆς καὶ ψιθυρίζοντα: «Ἄχ! ἐκεῖνα τὰ μάτια της! τὰ μάτια της!» Οὐδέποτε τὸν ἐπίστευον, διότι πολλὰκις τὸν ἤκουσα στενάχοντα ἐπίσης διὰ τὰ ῥόδινα χεῖλη ἄλλης, καὶ ἀπέδιδον τὰ πάντα εἰς τὸν ρωμαντισμὸν του... Ἄλλ' ἠπατώμην!... ὦ! εἶμαι βέβαιος... ὡς πρὸς τὴν Ζωὴν του, ἠπατώμην! Ἐκείνην τὴν ἠγάπα... Παράδοξον διὰ τοιοῦτον χαρακτῆρα, πλὴν ἀληθές.

Ὅτε δὲ πάλιν ἐπανήρχετο εἰς τὴν πα-

* Ὑποθέσθη ὁμοῦ δὲ δημοσιεύσωμεν τὴν μετάφρασιν αὐτοῦ βραδύτερον εἰς ἰδιαιτέρων τόμον, ἐπισυνάπτοντες καὶ πολυαριθμοὺς χειρογράφους σημειώσεις, ἐν αἷς πιστῶς καὶ ἀπροσωπικῶς σκιαγραφουμένη πολλοὶ τῶν πρωταγωνιστῶν τοῦ ἔθνικου ἡμῶν ἀγῶνος Ἑλλήνες καὶ φιλέλληνες, οὓς προσωπικῶς ἐγνώρισεν ὁ Δρ. Χάου, παρ' οὗ ἐλάβομεν τὰ χειρογράφα ὡς ἐνθύμιον τῆς ἀκατάσχετης ἡμῶν φίλης. Πιστεύομεν ἀδυστάκτως ὅτι θέλομεν εὖχῃ τῆς προῦμου ὑποστηρίξεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνος.

τρίδα του, ἐκ τῶν ἰδιοτρόπων ταξιδίων του, εὐθὺς ἀμέσως ἔσπευδε πρὸς ἐκείνην, χαίρων, γελῶν, καὶ ὑπὸ τὸ σπινθηροβόλημα τῶν ἀστέρων τῇ ὠρκεῖτο αἰωνίαν ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν, τῇ ὑπέχετο βίον τρισευτυχῆ καὶ ὄλιον... ἐκ τοῦ παραθύρου τῆς δ' ἐκείνη, ὅλη ἔρωσ, διὰ τῆς ἡδαιίας καὶ μελωδικῆς, ὡς τὸ ζῆμα τῆς ἀηδονῆς, φωνῆς της, τῷ ἀπῆντα, μειδῶσα χαριέντως, ὅτι οὐδένα ἄλλον θ' ἀγαπήσῃ ποτε, ποτε, ποτε...

Πλὴν ἀπὸ τινος δὲν τὴν ἐπίστευεν, ἀπὸ τινος καταφῶς, σύννου, μελαγχολικῶς, δὲν ὠνειροπόλει μετ' ἐκείνης μέλλον ἤρεμον, γλυκὺ καὶ τρισευδαίμον... ἔτι πλεόν, ἀπὸ τινος ἤρξατο δειλῶς παραπονούμενος ὅτι ἐκείνη ἠγάπα ἄλλον... ἄλλον!... ὦ! κἀλίον ν' ἀπέθνησκεν... ἡ δὲ Ζωὴ του ἐπαύειν, οἱ τακεροὶ ὀφθαλμοὶ της ἐδάκρουν, ἡ φωνὴ της ἐσβύνετο ἐκ τῶν συνεχῶν στεναγμῶν, καὶ ὁ ὕπνος, τὸ θεῖον βάλαμον τῶν δεινῶν, ἡ οὐρανία δρόσος ἡ ἀνακουφίζουσα τὴν τεθλιμμένην ψυχὴν, ἡ γλυκεῖα παρηγορία τῶν στεναζόντων καὶ πονούντων, τὴν ἐγκατέλειπε διὰ παντός.

«Πῶς ἄλλαξε τόσο!» ἔμονολογε καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἄγρυπνος.

Καὶ ἐμαραίνετο καὶ ὠχρία:

Ἀλλὰ καὶ ὁ Διονύσιος ὑπέφερον ἐπὶ τῶν παρειῶν του ἐξηπλοῦτο ἡ ἀπαισία ὠχρότης, τὰ χεῖλη του δὲν ἐμειδίον πλέον, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἦσαν θαμβοί, ὅτε μετὰ ἐπέδωχθη ἐπὶ τὸ ἀτμοπλοῖον, προσκαλέσας ἐκ ἐπιμόνης δι' ἐπιστολῶν του νὰ μεταβῇ εἰς τὴν πατρίδα του δι' ὀλίγας ἡμέρας, ἐξ ἡμέρας μετὰ τὴν ἐν τῷ ζυθοπωλείῳ σκηνήν.

— Ἄχ! ἡ λύπη πῶς θὰ τὴν στερηθῶ μετὰ τῆς στή ζωῆ! μοὶ εἶπεν ἡμέραν τινά.

— Θεέ μου! ἐσκέφθη, ἡ ἰδέα τῆς αὐτοκτονίας διῆλθε τοῦ νοῦ του.

— Δὲ ξέρεις τί βασανισμένη ζωὴ περῶ! ἐξηκολούθησεν.

— Ἀλλὰ τί ἔχεις ἐπὶ τέλους; γιατί δὲ μοὺ λές; ὅσο κρύβεις τὴν λύπη σου, τόσο περισσότερο βασανίζεσαι.

— Νά, μοὺ φαίνεται πῶς ἐκείνη...

Δυσκόπην... βαρὺς στεναγμὸς ἐξῆλθε τοῦ στήθους του καὶ ἐκάλυψε τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τῶν δύο χειρῶν του.

— Ποιᾶ;

— Ἐκείνη ἡ στρίγγλα, ἀπεκρίθη δι' ἀγρίας, βραδείας καὶ πλήρους μίσους φωνῆς, νὰ ἐκείνη ἡ Στέλλα μοὺ φαίνεται πῶς ἔχει δίκην!

— Τί!! ἀνεκράξα ἐκπληκτός. Εἶνε δυνατόν νὰ σε παιδεύουν ἀκόμα οἱ λόγοι της;

— Σοὺ φαίνεται παράξενον; μετ' ἠρώτησεν ἀτενίζων με περιέργως.

— Ὅχι παράξενον, ἀλλ' ἀπίστευτον, ἀνάξιο γιὰ σένα νὰ κῆσαι, ὕστερα ἀπὸ τόσο καιρὸ, νὰ συλλογίζεσαι τὴ Στέλλα, καὶ νὰ ὑποφέρῃς γιὰ ὅσα σοὶ εἶπε μίαν γυναῖκα, ποῦ ἡ δουλειὰ της εἶνε νὰ φοβίθῃ τοὺς κουτούς καὶ νὰ εὐχαριστῇ τοὺς παλαβοὺς, γιὰ νὰ κερδίθῃ τὸ ψάμι της... Ντροπή!

— Ὅπως θέλεις ὀνόμασέ το, ὅ, τι θέλεις πῆς μου, ἡ Στέλλα εἶχε δίκην, ἡ Στέλλα ἤξερε νὰ μαντεύῃ τὴν τύχη τοῦ καθενός, καὶ

ἀπόδειξις εἶνε πῶς μάντεψε τὴ δίκην μου... Ὡραὶ μετὰ πεποθήσεως τοιαύτης, ριγῶν εἰς ἐκάστην λέξιν, ἣν πεισματωδῶς καὶ βραδείως ἐξέβαλλε τῶν τρεμόντων χειλῶν του, ὡς το σὺδμετα φῶ! ἀμφιβολία μοὶ ἐμεινεν, ὅτι αἰτία τοῦ ψυχικοῦ ἄλαγος του ἦτο ἡ πρόρρησις τῆς Στέλλας.

Ἐκλαίει. Ἡρὸς στιγμὴν τὸν παρετήρησα περίφοβος καὶ ἠπίως προσεπάθησα νὰ τὸν ἡσυχάσω.

— Βγάλε ἀπὸ τὸ νοῦ σου αὐταῖς τῆς ἰδέαις, Διονύση! Ἀλλοίμονο στὸν ἄνθρωπο, ἂν μέσα σ' ὅλα τὰ δεινὰ του, εἶχε καὶ τὴν δυστυχία μετὰ τὰ ὄνειρα ἢ μετὰ τὴ μαγικὴ τάχα δύναμι μερικῶν ἀπὸ τοὺς ὁμοίους του, νὰ μαντεύῃ τὸ μέλλον του. Ὅχι, Διονύση! Ὁ Θεὸς εἶχε τὴν ἀπειρον ἀγαθότητα καὶ μὴ δώκῃ αὐτὸ τὸ κακὸ στοῦς ἀνθρώπους.....

Τὸ-μέλλον κανεῖς, κανεῖς δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὸ προβλέψῃ, καὶ μόνος ὁ Θεὸς τὸ γνωρίζει!...

— Καὶ ὁμοῦ νὰ ἡ Στέλλα μοὺ προεἶπε πῶς ἡ Ζωὴ θ' ἀγαπήσῃ ἄλλον....

— Ἡ Ζωὴ! ποτέ!... σοὺ εἶνε πιστὴ ὅσον καὶ οἱ ἄγγελοι εἰς τὸν Θεὸν των....

— Ἐστὶ δὲν ξέρεις τίποτα!... μετὰ δέκοψε πλήρως ἀγανακτῆσεως.

— Ἀλλὰ δὲν ἔχεις ἀφορμάς... ἐτόλμησα νὰ εἶπω.

— Πῶς ὄχι! προχθὲς τὸ βράδυ, ὅτε ἐπλησίασα στὸ παράθυρό της, εἶδα μίαν σαῖα νὰ φεύγῃ τρεχάτα.

— Σ' τὸ πλάττει ἡ φαντασία σου αὐτό. Τὴν εἶδα τὴ Ζωὴ, εἶνε πολὺ καταβεβλημένη, καὶ ἀπ' οὗ, τὴν ἔμορσε νὰ καταλάβω αἰτία εἶνε ἡ δυσπιστία σου...

— Κανεῖς δὲν δυσπιστεῖ χωρίς ἀφορμὴ! Μὴ ζητῆς νὰ μοὺ βγάλῃς τὴν ἰδέα γιατί γίνουμαι θηρίο. Ἡ Ζωὴ μ' ἀπατᾷ, καὶ ἡ Στέλλα εἶχε δίκαιον, δὲν ἔμπορῶ παρὰ θὰ τρελαθῶ...»

Καὶ ἐτράπη εἰς φυγὴν πρὶν ἢ προφθῶσῃ νὰ τὸν κρατήσω.

Ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας μετ' ἀπέφυγε καὶ προσεπάθει, ὅσαςκις τὸν ἐπλησίαζα, νὰ μὴ μοὶ ὀμιλῇ πλέον διὰ τὸν ἔρωτά του, πλὴν δὲν τὸ κατώρθω, διότι εἰς λογισμὸς τὸν κατεῖχε πλέον, ὅτι ἡ Ζωὴ τὸν ἀπατᾷ καὶ αὐτὸς δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ παραπονήσῃ.

Μάτην ἐξήντηλσε ὅλην τὴν φιλικὴν ἰσχὺν μου, ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα ἅτινα ἢ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη μοὶ ἐνέπνεε.

Μάτην τῷ ἐπρότεινα, συνεννοηθεῖς μετὰ τῶν ο

θιγγανίδος, αυτή και μόνη, σταθερῶς κε-
χαραγμένη ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ του, τὸν ἀπ-
σχολεῖ, αὐτὴ και μόνη τὸν ἐβασκαίνει.

Ἀπὸ τίνος ἔπαυσε μάλιστα και τὰς τα-
κτικὰς μετὰ τῆς Ζωῆς συνεντεύξεις. Σπα-
νίως ἐβλέποντο και τότε ἵνα ἀμυβαίως ἀν-
ταλλάξωσιν, οὐχὶ φαιδροὶ και εὐέλπιδες,
τὸν ἐνθερμον ἔρωτά των, ὡς ἄλλοτε, ἀλλὰ
δακρύνοντες και στενάζοντες, παρῆπον.

Νύκτα τινά, πολὺ μετὰ τὸ μεσονύκτιον,
ἡ Ζωὴ ἠγρύπνει εἰς τὸ παράθυρόν της, ὑπὸ
τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς φθινοῦσης σελήνης. Τὸ
πᾶν ὑπνωττεν ἐπὶ οὐδ' ἡ ἐλαχίστη πνοὴ
ἐρυτίδου τὴν πρὸ τῆς οἰκίας της ἀπλουμένην
λευκοφαίον θάλασσαν, εἰς ἣν ἀντεκλᾶτο ὁ
ἐναστρὸς οὐρανός. Οἱ ἠδύπνοες μόνον ὄ-
μνοι τῶν ἐναντὶ σκιερῶν λόφων ἐξέπεμπον
μέχρις αὐτῆς τὸ εὐώδες ἀρωμά των, παρή-
γορον τῶν στεναγμῶν της, και ἡ γλυκύλα-
λος ἀιδῶν, ἀπέλιπθαισά ν' ἀναμένη τὸν
ἀπολεσθέντα σύντροφόν της, τῆ ἔσπελλα τὸ
τερπνὸν παράπονόν της παρήγορον τοῦ ἄλ-
γους της...

— Τί κάνεις ἐκεῖ, Ζωή, τέτοια ὥρα;
— Σὲ περιμένω, Διονύση!
— Ἄλλ' ἐγὼ δὲν σοῦ ταῖα πῶς θάρθω
ἀπόψε!

— Ἀδιὰφορο! ἐγὼ θὰ σὲ περιμένα ἐδῶ
ὥσπου νὰ με θυμηθῆς.

— Παιὸς ξέρει πάλι...

— Ὅχι! πᾶψε, Διονύση! χάρσιέ μου
αὐτὴ τῆ στιγμή που εἶσαι κοντὰ μου στὴν
ἀγάπη μας ὥπως και πρῶτα, ἄφησε τᾶδικα
παρῆπον... Δὲ με βλέπεις; δὲν ἀντέχω
πεῖς... Θέλεις νὰ πεθᾶνω και νὰ χάσω τὸν
ἔρωτά σου;

— Ναί! και γὰ αὐτὸ ἤρθα ἀπόψε! Ἡ
ζωὴ μᾶς εἶνε μεγάλῳ βῆσανο πεῖς... ἡ εὐ-
τυχία μας ἐπέταξε, τὸ γέλοιο μας ἐχάθη-
κε... Ἄν λοιπὸν εἶνε ἀλήθεια πῶς ζῆς γιὰ
μένα, ὅπως ἐγὼ ζῶ μόνον γιὰ σένα. Ἐλα νὰ
φύγουμε ἀπ' αὐτὸ τὸν κόσμο, ὅπου δὲν μπο-
ροῦμε πεῖα παρὰ πικραῖς και δάκρυα νὰ δο-
κιμάζουμε! Ἡ ψυχὴ μου πεθῶμυσε μὲ
ἄλλη ζωὴ, ἕναν ἄλλο κόσμο... αὐτὸς μᾶς
ἀρνίεται ἀπὸ καιρὸ τώρα τῆ χαρὰ και τὴν
εἰρήνην... Ἐλα λοιπὸν νὰ ταξιδεύουμε
μαζὺ ἐκεῖ, ὅπου μόνον μπορούμε νὰ ἔβρου-
με τὸν ἔρωτά και τὴν εὐτυχία!...

— Γιατί, Διονύση, γιατί ν' ἀφήσωμε
αὐτὸ τὸ κόσμο, ποῦνε τόσο ὡμόρφος, και
νὰ πετάξουμε σ' ἕναν ἄλλο ποῦ δὲν ξέρουμε,
ἀφοῦ ἡ νεότης μας ἀκόμα λάμπει, ἀφοῦ ὁ
ἔρωας μᾶς μειδιά;... Ἄφησε τῆ μελαγχο-
λία σου! παραίτα τὴν ἰδέα που σὲ κάνει
δυστυχῆ!... Θυμήσου τὴν πρώτη μας εὐ-
τυχία, ὅταν παιδιὰ χαρούμενα, τρελά, ἐ-
τρέχαμε εἰλεύθερα στους κάμπους, και μόνον,
μόνο γιὰ τὴν ἀγάπη μας μιλούσαμε! Θυ-
μήσου πόσα ὄνειρα, χαράς, ἐλπίδες ἐπλάσ-
σαμε ἐδῶ σ' αὐτὸ τὸ μέρος, ὅταν εἰμεθα
μαθηταί, μετὰ τῆ μελέτη μας ἐκρυφου-
λούσαμε! Ὅλα τὰ ξέχασες, και θες τώρα
ν' ἀφήσωμε σὰν ὄνειρο νὰ περάσουν, ὅ,τι
τόσα και τόσα χρόνια μᾶς ἐνανούρισαν;...
Ἐλα πῆς μου πῶς εἶσαι δίκος μου και
θελεῖς νὰ ζήσωμε μαζὺ ὁ ἕνας μόνον γιὰ τὸν
ἄλλον, κί εὐθύς, εὐθύς θὰ λησμονήσωμε τὰ

βῆσανα, και ὄλο χαρὰ θὰ περνούμε τῆ ζωὴ
μας πάντα περὶ νεοί, ἐδῶ σ' αὐτὸ τὸ κό-
σμο, ὅπου μόνον βρίσκειται ὁ ἔρωας και ἡ
εὐτυχία!...

Ἐσίγησεν ἐν τῇ ὑποφωσκούσῃ δ' ἡμέρᾳ,
ὅποτε τὰ πάντα παρίστανται ἀμφίβολα και
συγκεχυμένα, ἐφαίνοντο ὡς φάσματὰ οἱ δύο
ἐρασταί ἐκεῖ, ἀκίνητοι, ὀρθιοι, ὁ μὲν κᾶτω
τοῦ παραθύρου με τὴν μελανὴν ἐνδυμασίαν
του και τὸν πλατύγυρον πλῆθόν του, τὰς
χεῖρας ἐσταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους, τοὺς
ἀλαμπεῖς ὀφθαλμοὺς ρεμβῶδεις, πρὸς τὴν
γῆν προσπλωμένους, και τὸ κᾶτωχρον και
ισχνότατον πρόσωπόν του... ἐπὶ τοῦ παρα-
θύρου δ' ἐκεῖνη εἰρδουσα διὰ τῆς χειρὸς
τὴν κεφαλὴν με τοὺς ἐδωθεμένους πλέον
ὀφθαλμοὺς, τὰς κοίλας παρεῖας και τὰ με-
μαραμμένα χεῖλην...

— Ἀρνίσεις, Ζωή, κί αὐτὸ με κάνει νὰ
ὑποπεύωμαι περισσότερο! ἀνεκράξεν ἀπο-
τόμως και ὀργίλως ὁ δυστυχῆς φίλος μου.

— Ὅχι! ἀν ἐσὺ ἐπιμένεις... ἐστᾶναξεν
ἐκεῖνη.

— Ἀρνίσεις, γιατί ἀγαπᾶς ἄλλον, κί
ἐγὼ δὲν μπορῶ παρὰ νὰ τρελαθῶ! ἐβρυ-
χῆθη ὁ τάλας ἐραστής και ἐφυγε δραμαίως,
ἐνῶ ἡ δυσμοῖρος κόρη ἀφήκε τὸ παράθυρον
και κατέπεσεν ἐπὶ τῆς κλίνης της ὀλολυ-
ζουσα.

Ἐτρεξα κατόπι' του τὸν ἠκολούθουν
πάντοτε.

Μοῖ ἦτο ἀδύνατον νὰ μένω ἐπὶ πλέον πλη-
σίον του και ἀπῆλθον, ἔχων κατατεθλιμμέ-
νην τὴν καρδίαν και πλήρεις δακρύων τοὺς
ὀφθαλμοὺς... Ὅτε τὸν ἠσπᾶσθην, ἀποχαι-
ρετικῶν αὐτόν, τῷ ἐσφιγξα τὴν χεῖρα θερ-
μῶς, ὀλοφύχως, τῷ πυχῆθην πάντα τ' ἀ-
γαθὰ και εἰλικρινῶς τῷ ὑπεσχίθην ὅτε, ἀν-
τιχαιρετικῶν με, ἐψιθύριση ἀλγῶν και ἄ-
πελπις «μ' ἀφίσεις και σὺ» ὅτι θὰ τὸν ἐπα-
νιδῶ ὡς τάχιστα.

Ἄλλ' ὁ Θεὸς δὲν ἠθέλησεν.
Ἴδου ἡ ἐπιστολὴ, ἣν ὀλίγας ἡμέρας μετὰ
τὴν ἐνταῦθα ἀφίξιν μου ἔλαβον παρὰ τίνος
ἐξαδέλφου του:

« Ἀγαπητὴ φίλε,
» Μὴ ζητήσης πολλὰ, ἡ καρδία μου εἶνε
» βεβαρυμένη ἐκ τῆς λύπης, οἱ ὀφθαλμοὶ
» μου δακρυρροοῦσιν, οἱ λυγμοὶ μὲ πνίγου-
» σιν, ἡ χεῖρ μου τρέμει ἀρνούμενη νὰ με
» ὑπηρετήσῃ... Ἄλλὰ και ἀν ἠδυνάμην.
» γνωρίζων πόσον τὸν ἠγάπας, δὲν θέλω νὰ
» σὲ καταθλίψω περιγράφω σοι λεπτομερῶς
» τὰ τοῦ οἰκτροῦ θανάτου του!... Ὁ Θεὸς
» τὸν ἐλυπήθη!... εἶχε καταντήσῃ ἐλευθέρως
»... ἦτο παρᾶφρον πλέον!... Οἱ σπινθηρο-
» βολοῦντες ἐκεῖνοι ὀφθαλμοὶ ἐκλείσθησαν,
» ἀλλοίμονον! διὰ παντός... ὁμοῦ με τοὺς
» γλαυκοὺς και γλυκίους τῆς Ζωῆς τοῦ ὀφθαλ-
» μούς, αἵτινες ἐσβέσθησαν ἵνα μὴ ἀναλαμ-
» ψωσι ποτὲ πλέον!... Ἀπέθανε με τὸν στε-
» ναγμὸν ἐπὶ τῶν χειλέων... Και ἠδύνατο
» ν' ἀνθέξῃ ἀφοῦ μετὰ τὰ τόσα δεινὰ ἔσχε
» και τὴν ὑπερτάτην βῆσανον νὰ μάθη
» τὸν θάνατον τῆς Ζωῆς του, φυλλορροη-
» σάσης ὡς ἄνθος ὑπὸ τὰς πρώτας ψυχρὰς
» πνοὰς τοῦ φθινοπώρου;... Ὑπέφερε
» τόσα!... »

Ὅτε ἀπετελειώσα, κλαίων ὡς παιδίον,
τὴν διήγησάν μου πρὸς τὸν ἐπίσης δακρύνοντα
Γεώργιον. ἐν τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ ὑποπλωθείω,
ἐν ᾧ πρὸ ἔτους σχεδὸν ἀπηγγέλθη ὁ ἀπαι-
σίος χρησμός διὰ τὸν ἀτυχῆ Διονύσιον, ἡ-
κουσα ἐκ' τοῦ ὑπὸσθεν ἡμῶν παραθύρου τὰς
ἐξῆς λέξεις, μετὰ κακεντροχέους πείσματος
ἐκφώνηθείσας, αἵτινες μοι προῦξήσαν ρη-
γος...

« Καί γὰ ὑποφέρω πολλὰ ἀπὸ τότες
που μ' ἄφησε ὁ δίκος μου μ' ἕνα παιδί,
χωρὶς ψωμί!... Ἐκδικίεμαι! »

Ἐστράφην και ἐφρικίασα ὄλος...

Ἦτο ἡ Στέλλα!

Ἐξἄλλος ἐδράμον μετὰ τοῦ Γεωργίου
διὰ τῆς ἕρας ἐκεῖ... ἠρεινήσαμεν... τί-
ποτε!...

Και ὁμοως εἶμαι βέβαιος... ἐκεῖ ἦτο ἡ
Στέλλα!

Δάπ

Σ' ΑΓΑΠΩ

(Νυκτερινόν).

Σιγά σιγά σοῦ τραγουδῶ, ἄλλος νὰ μὴν ἐμπήσῃ,
Ἄλλος νὰ μὴν ἀκούσῃ ἐκεῖνο που θὰ πᾶν
Ἄς σβῆσουν τ' ἄστρα μὲ σιγή, ἄγέρας μὴ ἐμνήσῃ
θὰ πᾶν οὐδὲ λόγια μόνον: Ψυχὴ μου σ' ἀγαπᾶ.

Ἄν τῆ γνωρίζῃς τῆ φωνή, μὴ δεῖξῃς τῆ χαρὰ σου,
Τὸ στόμα, μὴν ἀφήσῃ; νὰ πᾶν δ,τι ποθεῖς
Τὰ μάτια, κράτει σφαληχτῶ, και σφιξε τὴν καρδίαν σου
Μὴ σὲ παραπαλᾶνουν κί ἄξερνα προδοθῆς.

Γιὰ σὲ, γιὰ σένα τραγουδῶ και ὅμως τ' ὄνομά σου,
— Φαντάσου καταδίη! — νὰ μὴν μπορῶ νὰ πᾶν.
Γιὰ σὲ, γιὰ σένα ἀργυρῶν και ὅμως τῆ φωνῆ σου
Ἄν θέλω νὰ ἀκούσω, τὸ πρόσωπο νὰ ἴδω.

Τὸ ἀγαπημένο μυστικὸν ἄς μείνῃ στὰ ὄνειρά σου
Κανεῖς μὴν καταλάβῃς ἐκεῖνην π' ἀγαπᾶ
Κανεῖς μὴν ὑποφισθῇ τὸν πόθον τῆς ψυχῆς σου...
Ἄν εἶμ' ἐρωτευμένος... περνούνας τραγουδῶ.

I. ΜΑΡΑΝΟΣ

ΤΟ ΙΝΔΙΚΟΝ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Η ΒΑΣΑΒΑΔΑΤΤΑ ΤΟΥ ΣΟΥΜΠΑΝΤΧΟΥ

(Τέλο:)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΕΚ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Α

Μονόλογος τοῦ συγγραφέως γεγραμμένος
εἰς Σλοκάς (ἀέστια)

Δόξα εἰς τὴν θεῖαν Σαρασβατί, χάρις εἰς
τὴν εὐνοῖαν τῆς ὁποίας οἱ εὐφραῖς ποιηταί
διαβλέπουσιν ἅπασαν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς
γῆς ὡς καρπὸν ζιζύφου ἐν τῇ χειρὶ! (1)

Δόξα εἰς τὸν Χαρὶ (2) οὐτίνος οἱ βραχί-
ων. Ὁ Ἰνδρᾶς ἐξεδιχῆθη πέμψας τὸν κατακλυσμόν.
Ἄλλ' ὁ Κρίγνας ἐσῆκωσε τὸ ὄρος και ἐπὶ ἐπὶ ἡμέ-
ρας και ἐπὶ νύκτας τὸ ἐκράτει ἐπὶ τοῦ δακτύλου του
σκέπων αὐτοῦ, ἔως οὐ ὁ Ἰνδρᾶς ὠμολόγησεν ὅτι
ἠττήθη.

(1) Ὁ Κρίγνας παιδίον ἔτι ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ βου-
κόλου Νάυδα και τῆς γυναικὸς του Γιασῶδας. Ἡμέραν
τινὰ ἔθραυσε τὰ ἀγγεῖα τὰ περιέχοντα τὸ γάλα και
ἔφαγε τὸ βούτυρον. Ἡ Γιασῶδα, θυμωθεῖσα, τὸν ἔδεσε
διὰ σχοινίου και τὸν προσέδεσεν ἐπὶ μεγάλου πινακίου.
Ἄλλὰ σὺρον τὸ πινακίον περιεπλάκη μετὰ δύο δέν-
τρων, ἕτινα ἐξερῖχον, ἐξ οὗ τὸ ἐπιθετον Διζμόσρα (ὁ
ἔχων σχοινίον περὶ τὴν ὀσφύν).

(2) Ὁ Σίβα φέρε ἐπὶ κεφαλῆς τὴν ἡμισέληνον, και
εἰς τὸ μέσον τοῦ μετώπου ἕνα ὀφθαλμὸν λάμποντα ὡς
λίγνον. Ἡ Οὐμα ἢ Δούργα, ἡ φοβερὰ σύζυγός του,
ζητεῖ νὰ λάβῃ τὴν ἀσβλήν τῆς λυχνίας ταύτης, διότι
κί Ἰνδαί κατασεκασθῶν ἐκ τῆς αἰθῆλης ταύτης μὲνόν τι.
(3) Ὁ ἄφρος δὲν ἐπτερείει ἡμῶν νὰ ὑποδείξωμεν ἐν-
ταῦθα πάντα τὰ λογοπαίγνια. Τὸ ἐπιθετον νακουλα-
θεσχεῖ τὸ ἀποδιδομένον εἰς τὸν ὄριν ἀποσυντίθεται δι-
τάως: 1) νὰ - κούλα - θεσχεῖ, μὴ μισῶν τοὺς ὁμοίους
του. 2) νακουλα - θεσχεῖ, μισῶν τὸν ἰχνεύμονα (τὸν
ἐγθρὸν τὸν ἐρεπτόν).

(4) Ἡ σύγκρισις τοῦ βασιλέως πρὸς λίμνην εἶνε ὀλί-
γον σκοτεινῆ. Ἡ λέξις βασάδαττα σημαίνει καθ' αὐτὸ
αὐτὸ νὰ εἶνε τις κυλιόδη, ὡς ἀναλογικῶς ὁμοῦ εἶνε σχε-
δὸν ταυτοσημῶν πρὸς τὴν συμβαλλέτα «ἀρετήν», ὥστε
ἡ ἐνοιαία αὐτῆς θὰ εἶνε: «Ὅταν ἡ λίμνη ἐξηρανθῇ, ὁ
λατὸς χάνει τὸν χυμὸν του: τοῦ Βικραμαδίττα θανόν-
τος, ἡ ἀρετὴ ἐξηρανόθη».

νες καταπίπτουσιν, ὅταν οἱ βουκόλοι τῷ
λέγουσιν: «Εἶσαι κουρασμένος; ἄφησε τὸ
ἄρος αὐτὸ, ἡμεῖς θὰ τὸ μεταφέρουμε» και
γελᾷ βλέπων αὐτοὺς ἔχοντας τοὺς βραχί-
ωνας τεταμένους και κλινοντας ὑπὸ τὸ βῆρος.

Προστατεύεσθε ὑπὸ τοῦ Δαμοσῶρα (1),
οὐ τὸ δέρμα εἶνε πλήρες πτυχῶν προερχο-
μένων ἐκ τῶν σκληρῶν δεσμῶν, δι' ὧν τὸν
περιέβαλον.

Δόξα εἰς τὸν Σίβαν (2), ἐφ' οὗ λάμπει ὡς
ἀργυροειδῆς κόγχη ἡ ἡμισέληνος τεθείσα (ἐπὶ
τοῦ μετώπου του) ὑπὸ τῆς ἐρωτευμένης
Οὐμά, ἐπιθυμούσης νὰ λάβῃ τὴν αἰθῆλην
ἐκ τῆς λυχνίας τοῦ ὀφθαλμοῦ του.

Ἄπειρος εἶνε ἡ εὐδαιμονία τοῦ ἀνθρώπου
που ἐκφράζοντες τὰς ἀρετὰς τῶν ἄλλων
τοιαῦτῃ ἡ λάμψις τῆς σελήνης, ἥτις ἀνοι-
γούσα τὰς νυμφαῖας διαχέει διπλοῦν φῶς.
Δικαίως οἱ σοφοὶ λέγουσιν, ὅτι ὁ κακὸς
εἶνε σκληρότερος τοῦ ὄφρας, διότι ὁ ὄφρις
δὲν εἶνε ἐγθρὸς τῶν ὁμοίων του, (ἀποστρέ-
φουσε τὸν ἰχνεύμονα) (3), ἐνῶ ὁ κακὸς μισεῖ
τοὺς ὁμοίους του.

Τὸ πνεῦμα τοῦ κακοῦ εἶνε ἐπιτηδειότα-
τον εἰς καταθρονίους μηχανορραφίας, καθὼς
ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ αἰγώλιου διακρίνει κᾶλλον
τ' ἀντικείμενα ἐν τῇ σκοτίᾳ.

Ἄμαυροῦντες τὰς ἀρετὰς τῶν ἄλλων, οἱ
κακοὶ δεκνύουσι τὸ μέγεθος τῆς αἰσχροτή-
τος των, ὡς ἡ τῶν νεφῶν μελανότης ἡ ἐπι-
σκιάζουσα τὴν λάμψιν τῆς σελήνης.

Ὅσα περισσότερον χεῖρ κρατοῦσα τέφραν
τριβεῖ κατόπτρον, τόσῳ περισσότερον σιλιβᾶ
τοῦτο· παρομοίως ὁ κακὸς ὁ ὑβρίζων τὸν
καλὸν ἀναδείκνυσι τὴν ἀγνοήτῃα του.

Ἀφ' οὗτο ὁ Βικραμαδίττας (4) ἐξηφανί-
σθη, ὡς λίμνη (ἥτις ξηραίνεται), ἀπὸ τῆς
γῆς πᾶσα ἀρετὴ ἀπωλέσθη· οἱ νεοὶ (βασί-
λεις) διασκεδάζουσιν, οἱ ἰσχυροὶ καταδυνα-

των. Ὁ Ἰνδρᾶς ἐξεδιχῆθη πέμψας τὸν κατακλυσμόν.
Ἄλλ' ὁ Κρίγνας ἐσῆκωσε τὸ ὄρος και ἐπὶ ἐπὶ ἡμέ-
ρας και ἐπὶ νύκτας τὸ ἐκράτει ἐπὶ τοῦ δακτύλου του
σκέπων αὐτοῦ, ἔως οὐ ὁ Ἰνδρᾶς ὠμολόγησεν ὅτι
ἠττήθη.

(1) Ὁ Κρίγνας παιδίον ἔτι ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ βου-
κόλου Νάυδα και τῆς γυναικὸς του Γιασῶδας. Ἡμέραν
τινὰ ἔθραυσε τὰ ἀγγεῖα τὰ περιέχοντα τὸ γάλα και
ἔφαγε τὸ βούτυρον. Ἡ Γιασῶδα, θυμωθεῖσα, τὸν ἔδεσε
διὰ σχοινίου και τὸν προσέδεσεν ἐπὶ μεγάλου πινακίου.
Ἄλλὰ σὺρον τὸ πινακίον περιεπλάκη μετὰ δύο δέν-
τρων, ἕτινα ἐξερῖχον, ἐξ οὗ τὸ ἐπιθετον Διζμόσρα (ὁ
ἔχων σχοινίον περὶ τὴν ὀσφύν).

(2) Ὁ Σίβα φέρε ἐπὶ κεφαλῆς τὴν ἡμισέληνον, και
εἰς τὸ μέσον τοῦ μετώπου ἕνα ὀφθαλμὸν λάμποντα ὡς
λίγνον. Ἡ Οὐμα ἢ Δούργα, ἡ φοβερὰ σύζυγός του,
ζητεῖ νὰ λάβῃ τὴν ἀσβλήν τῆς λυχνίας ταύτης, διότι
κί Ἰνδαί κατασεκασθῶν ἐκ τῆς αἰθῆλης ταύτης μὲνόν τι.
(3) Ὁ ἄφρος δὲν ἐπτερείει ἡμῶν νὰ ὑποδείξωμεν ἐν-
ταῦθα πάντα τὰ λογοπαίγνια. Τὸ ἐπιθετον νακουλα-
θεσχεῖ τὸ ἀποδιδομένον εἰς τὸν ὄριν ἀποσυντίθεται δι-
τάως: 1) νὰ - κούλα - θεσχεῖ, μὴ μισῶν τοὺς ὁμοίους
του. 2) νακουλα - θεσχεῖ, μισῶν τὸν ἰχνεύμονα (τὸν
ἐγθρὸν τὸν ἐρεπτόν).

(4) Ἡ σύγκρισις τοῦ βασιλέως πρὸς λίμνην εἶνε ὀλί-
γον σκοτεινῆ. Ἡ λέξις βασάδαττα σημαίνει καθ' αὐτὸ
αὐτὸ νὰ εἶνε τις κυλιόδη, ὡς ἀναλογικῶς ὁμοῦ εἶνε σχε-
δὸν ταυτοσημῶν πρὸς τὴν συμβαλλέτα «ἀρετήν», ὥστε
ἡ ἐνοιαία αὐτῆς θὰ εἶνε: «Ὅταν ἡ λίμνη ἐξηρανθῇ, ὁ
λατὸς χάνει τὸν χυμὸν του: τοῦ Βικραμαδίττα θανόν-
τος, ἡ ἀρετὴ ἐξηρανόθη».

στεύουσι τοὺς ἀδυνάτους. Και ὅταν ἐτι δὲν
ἀποδίδεται ἡ δέουσα θέσις εἰς τὴν ἀρετὴν,
οἱ λόγοι τοῦ καλοῦ ποιητοῦ εἰσδύουσι εἰς τὰ
ἦτα, ὡς ῥυάκεις μελίτος: οὕτω και ὁ εἶς ἰων
στέφανος, και ἀν μὴ εὐωδιαζῆ, θέλγει τὰ
βλέμματα.

Οἱ ἐνῆρτοι ἀκούουσι παρὰ τῶν ἄλλων
ἐξυμνουμένας τὰς ἀρετὰς αὐτῶν, ὅπως οἱ
ὀφθαλμοὶ δὲν δύνανται νὰ ἰδῶσι τὸ ἴδιον
αὐτῶν μέγεθος ἢ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ
καθρέπτου.

Ὁ Σουμπαντχοῦ (1) φίλος μόνον τῶν ἐ-
ναρῆτων, οὐς ὁ Σαρασβατῶ ὑπερεπλήρωσε
πολυτίμων χαρίτων, ὁ κατέχων τὸ δῶρον
τοῦ συνθέτειν ποιήματα, ὦν ἐκάστη συλλα-
βὴ ἔχει διπλὴν ἐνοῖαν, εἶνε ὁ συγγραφεὺς
τοῦ ἔργου τούτου.

Β'

Τὸ ὄνειρον τοῦ Κανδαρπακετοῦ.

Ἡ νύξ εὐρίσκειτο περὶ τὸ τέλος αὐτῆς. Ἡ
σελήνη ἐβυθίζετο εἰς τὸ θαλάσσιον ὕδωρ τῆς
Δύσεως, ἐλευομένη ὑπὸ τοῦ κᾶλλους τῶν
κογγυλίων της. Ἦτο λευκὴ ὡς γάλα, ὁμοιά-
ζουσα πρὸς τοὺς ἐξ ἀλεύρου σφαιροειδῆς
πλακούντας, οὓς δίδουσι ὡς τροφὴν εἰς τὸν
μοναχὸν ἐπαίτην Κάλαν (2). Νομίζει τις αὐ-
τὴν ὄχρον ἀφῶδη τοῦ ποταμοῦ Γιαμου-
νά (3), ὅστις εἶνε ἡ νύξ· τεμαχίον τοῦ λίθου,
τοῦ τριβόντος τοὺς δρυχὰς τῆς Μενακᾶ (4),
ἐνώτιον ἀργυροῦν, κοσμοῦν τὴν κεφαλὴν τῆς
νυκτὸς συζύγου του, στηρίξιμένης ἠδιστα-
θῶς ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Δύσεως, (5) ὡς ἐπὶ
προσεφαλῆσιν.

Οἱ πόδες τῶν μελισσῶν ἦσαν περιπεπλεγ-
μένοι ἐπὶ τῆς γύριος τῶν ἐκ τῆς δρόσου ὑ-
γρῶν νυμφαίων.

Αἱ λάλοι κορῶναι κατεπτόουν διὰ τῆς
φλυαρίας των τὰς ἐρωτευμένας νεανίδας.

Οἱ μοναχοὶ ἀνεγίνωσκον ἐν τοῖς κελλίαις
των τὰ ἱερά βιβλία. Ἐν ταῖς ὁδοῖς οἱ δια-
βάται ἐψαλλον ὕμνους.

Αἱ λυχνίαι ἐφαίνοντο ὡς ἀδυνατοῦσαι νὰ
ὑποφέρωσι τὴν σκοτίαν τῆς νυκτὸς, ἦν ἀ-
περρόφησαν και ἦν ἐξηρῶντο τῶν τινά
ὑπὸ μορφήν αἰθῆλης· ἐφαίνοντο ὡς κορε-
σθεῖσαι ἐκ τῶν ἐρώτων, ὦν ἐξηντήθησαν αἱ
δυνάμεις και ἐσβέσθη ὁ ἔρωας ὡς ἀνθρωποι
φθᾶσαντες εἰς τὸ τέρας τοῦ βίου των ὡς
ἐνάρετοι ἀρχοντες ἐκπεσόντες ὡς δαίμονες
κινούμενοι ἐν μέσῳ τῶν οἰκιῶν ὡς κορυφαί
τοῦ ὄρους Ἄστα, ὅπισθεν τοῦ ὀποίου δυεῖ ὁ
ἥλιος ἡ περίξ τοῦ ὀποίου ἵπτανται αἱ χρυ-
σαλλίδες τῆς νυκτὸς.

(1) Σουμπαντχοῦ σημαίνει κῶ ἔχων καλὰς σχέσεις,
εἶθ οὐ και τὸ λογοπαίγνιον.

(2) Εἰς τοὺς πτωχοὺς μοναχοὺς δίδουσι ὡς τροφὴν
γάλα και πλακούντας ἐξ ἀλεύρου. Ὁ ἐπαίτην Κάλαν
ἐνταῦθα εἶνε ὁ θάνατος. Ἡ ἐξαφανισμένη σελήνη τῶ-
γετα: ὑπὸ τοῦ Κάλαν, ὡς πλακοῦς ὑπὸ μοναχοῦ.

(3) Ἡ νύξ ἐνταῦθα (Γιοῦμνα τὴν σημε

αυτών φείλον εἰς τὴν ἐν αὐτοῖς πτώσιν πα-
σῶν τῶν ἀνθρωπίνων καρδιῶν ἦσαν οἱ δύο
καρποὶ τοῦ μεγάλου δένδρου τῆς ζωῆς, τὰ
δύο ἄνθη τοῦ μεγάλου δένδρου τῆς νεότη-
τος, τὰ δύο μόνηρ ἠδαικίτηματα, ἐν οἷς ὁ
θεός, ὁ ἔχων τὴν δελφίνα ὡς σύμβολον, ἀ-
ναπαύεται μετὰ τὰς νίκας του.

Χεῖλη.—Τὰ χεῖλη τῆς εἶχον τὸ χρώμα τοῦ
λυκαυτοῦ, τοῦ γειτονικοῦ πρὸς τὴν σε-
λήνην τοῦ προσώπου τῆς, σφραγίδα ἐκ μίλ-
του ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ἔλαμπον ὡς μαρ-
γαρίται οἱ ὀδόντες τῆς. Ἦσαν ἐρυθρά, διότι
ἐξεδήλουν τὸ πάθος τῆς καρδίας τῆς. Ἦ-
σαν νεαροὶ βλαστοὶ τοῦ κοραλίου τοῦ Ὠ-
κεανοῦ τοῦ ἔρωτος.

Ὀφθαλμοί.—Οἱ δύο τῆς ὀφθαλμοὶ ἦσαν
ἐπιμήκειες ὡς τὸ τρυφερόν φύλλον τοῦ δέν-
δρου κετακά. Ἐσκιάζοντο ὑπὸ μακρῶν βλε-
φαρίδων, ἀεικινήτων, ἐρωτικῶν τὸς ἐξε-
λαμβάνε τις ὡς φεγγίτας τοῦ ἀνακτόρου τοῦ
θεοῦ τοῦ ἔρωτος. Ἐφαίνοντο ἐξωρισμένοι
κατὰ τῶν ὠτων, ἀτινα δὲν ἀφῆκαν αὐτοὺς
νὰ γίνωσι μεγαλύτεροι. Αἱ πρὸς τὰ ἐξω γω-
νίαι τῶν ἦσαν ἐρυθραὶ ἢ λάμπουσιν λευκότητι δι'
αὐτῶν κατηγαζέτο ἡ ἀτμόσφαιρα, ὅπως διὰ
δάσους ἠνεωγμένων λωτῶν. Ἐκείθεν νομί-
ζεις ἔρρει θάλασσα γαλακτος.

Ρίς.—Ἡ κατατομή τῆς ρινὸς τῆς ἦτο
ἡ βελόνη τῆς πλάστιγγος τῶν μαργαρι-
τωδῶν ὀδόντων τῆς ὁ ἰσθμὸς ὁ χωρίζων
τὰς δύο θαλάσσας τῶν ὀφθαλμῶν τῆς, ἡ
κιγκλῆς ἡ κρατοῦσα κενωρισμένους δύο ἐλέ-
φαντας μεθύσκοντας ἐξ ἔρωτος καὶ νεότητος.

Ὀφρῶς.—Αἱ ὀφρῶς αὐτῆς ἦσαν ὁ ἰσθμὸς
τῶν μελισσῶν τῶν ὡς λωτῶν ὀφθαλμῶν τῆς
αἱ θριαμβικαὶ ἀψίδες τοῦ προσώπου τῆς, ὅπερ
ἦν ἀνάκτορον τοῦ ἔρωτος, τὰ παραλία τῆς
θαλάσσης τοῦ πάθους, οἱ ὄρχησται τοῦ χο-
ροῦ τῆς νεότητος (!).

Ἦτο ἡ εἰκὼν ἡ κοσμοῦσα τὸ τεῖχος τῆς
γῆνιου ὑπάρξεως τὸ συνεντευκτικόν τῆς
καλλονῆς τῶν τριῶν κόσμων ἡ μαγικὴ δύ-
ναμις τοῦ φίλτρου τῆς μεγάλης μαγίσης,
ἡτις καλεῖται νεότης τὸ τεῖχος πρὸς ὃ
φέρεται ὁ ἐρωτικὸς πόθος ἡ σημαία τοῦ ἔ-
ρωτος τοῦ νικητοῦ τῶν τριῶν κόσμων ἡ
διαδήλωσις τοῦ πόθου ἡ κόνις ἡ δεσμεύου-
σα τὰς αἰσθήσεις ἡ δύναμις τοῦ ἔρωτος τοῦ
ἀποπλανήτου τὰ ὄντα ἡ ἀναπαυτήριον
τῆς καλλονῆς, ἡ μόνη αἶθουσα τοῦ βωμοῦ
τῶν θελητῶν ὁ τόπος τῆς καταγωγῆς τῆς
χάριτος, ἡ μάγος ἀρετῆ ἡ κατανικῶσα τοὺς
πόθους τὸ πλάσμα τὸ πλασθὲν ὑπὸ τοῦ Βράχ-
μα διὰ τὴν ἀποπλάνησιν τῶν τριῶν κόσμων.

Τοιαύτη ἦτο ἡ νεανίς, ἣν εἶδε κατ' ὄναρ
ὁ Κανδαρπακετοῦ.

(Μετῆρασις Α. Κ.)

F. STREHLY

Η ΠΡΟΟΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΗΜΩΝ

Πολλὰς ἐπιφέρουσι κατὰ τῶν ἐκθέσεων
ἀντιρρήσεις, ὧν ἡ κυριώτερά, ὅτι γίνονται
συχρότατα.

(1) Τὸ ἀνοίγμα καὶ κλείσιμον τῶν ὀφρῶν συγχάσις
συγκρίεται πρὸς ἄλλο.

— Πῶς θέλετε, λέγουσιν, αἱ τέχναι καὶ
βιομηχανία τοῦ 1889 νὰ διαφέρουσι τῶν
τοῦ 1878; Προτίθεσθε νὰ παρατάξετε πρὸ
ἡμῶν πομπῶδως ὅτι εἶδομεν ἤδη, μὲ μόνην
τὴν διαφορὰν, ὅτι τὰ νῦν ἐκθετόμενα ἀντι-
κείμενα θὰ ὦσι ἐπὶ ἄλλων θεῶν.

Ἡ ἀντίρρηση αὕτη πιθανὸν νὰ ἦτο εὐ-
παράδεκτος πρὸ ἑκατονταετίας: πρὸ διακο-
σίων δὲ θὰ ἦτο ἰσχυροτάτη. Τὴν σήμερον
ὅμως, ὅτε ὁ κόσμος ἀνά δεκαετίαν ἀνακαι-
νίζεται, ἡ ἀντίρρηση αὕτη εἶνε ἀναξία προ-
σοχῆς. Ἡ πρόοδος, ἡ μεμετρημένοις βήμασι
βαίνουσα, ἀπέκτισεν ἤδη πτέρνας ἀπὸ τῆς
ἐποχῆς τῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ ἄνθρωπος δὲν
μετεβλήθη πολὺ, τὸ πᾶν ὅμως περὶ αὐτὸν ἡ-
λάξεν. Ἐν πρώτοις μετεβλήθησαν αἱ μετὰ τοῦ
οὐρανοῦ σχέσεις του. Μέχρις σήμερον μόλις
διέκρινεν αὐτόν· νῦν ὅμως χάρις εἰς τὰ νέα
ἰσχυρὰ ἐργαλεῖα τὸν βλέπει πολὺ ἐγγύτερον.
Φοβοῦμαι ὅτι δὲν θὰ κατορθώσωμεν νὰ ἐ-
πισκεφθῶμεν τὴν σελήνην. Δυναμέθα ὅμως
νὰ χαράξωμεν σχεδὸν τὴν τοπογραφίαν αὐ-
τῆς. Ἐν ἔτει 1878 εἶχομεν φωτογραφίαν
τινὰ τῆς σελήνης λίαν συγκεχυμένην. Κατὰ
τὸ ἐπίον ἔτος θὰ προβῶμεν κατὰ πολὺ: Ὁ
κ. Ἐλισαῖος Ρεκλύς προτίθεται νὰ τὴν πα-
ριγράψῃ. Θὰ εἶνε τὸ πρῶτον παράρτημα
τῆς παγκοσμίου Γεωγραφίας του.

Ἡ γῆ ἦτο ἄλλοτε ἐν τῶν τεσσαρῶν στοι-
χείων. Καὶ τί σημαίνει στοιχεῖον; Πρόκει-
ται ἤδη περὶ τῆς ὀνοματολογίας τῶν ἀπλῶν
σωμάτων. Ὁ Berthelot ἀνακαλύπτει ἐν ἄ-
πλου σῶμα, ὡς ὁ Janssen ἀνακαλύπτει
ἓνα πλανήτην.

Ὁ Παστέρ ἀνακαλύπτει πανταχοῦ μικρο-
βία. Ὁ Πυθαγόρας τὰ εὔρε πρὸ αὐτοῦ·
ἀλλ' ὁ Πυθαγόρας τὰ ἐφαντάζετο, ἐνῶ ὁ
Παστέρ τὰ βλέπει. Δὲν περιορίζεται δὲ μό-
νον εἰς τὸ νὰ τὰ βλέπῃ, τὰ πολεμῇ καὶ πο-
λεμῶν αὐτὰ ἀποδοῖει ἡμῖν τὴν ζωὴν. Ἀπὸ
τῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου, ἐχρησιμεύομεν χωρὶς
νὰ τὸ ἐννοοῦμεν, ὡς τροφὴ τῶν βακτηρι-
δίων. Τὰ πίνουμεν, τὰ εἰσπνέομεν, τὰ τρώ-
γομεν τὰ εἰσάγομεν πανταχοῦθεν ἐντός ἡ-
μῶν. Ὁ κ. Παστέρ κατάρθωσε νὰ ἐμποδι-
σῃ τὰ μεγαλύτερα νὰ εἰσέρχονται ἐν ἡμῖν
μετὰ τῶν πότων τῶν δὲ ἀκουσίως αὐτοῦ
εἰσερχομένων νὰ παραλύῃ τὴν ἐνέργειαν.
Εἶνε οὗτος ὁ ἄνθρωπος ὁ βλάπτων πλείοτε-
ρον τὰ μικρὰ ζῶα καὶ ὠφελῶν τὰ μέγιστα
ζῶα, τουτέστιν ἡμᾶς. Εἶπον ὅτι ἐμποδίζει
τὰ μέγιστα μικροβία νὰ εἰσέρχονται ἐν ἡμῖν,
διότι δὲν δυναίμην νὰ πιστεύσω εἰς τὴν παν-
τοδυναμίαν τῶν μικροσκοπιῶν αὐτοῦ, ὡς
δὲν δυναίμην νὰ πιστεύσω εἰς τὴν παντο-
δυναμίαν τῶν τηλεσκοπιῶν, διὰ τὰ ὅσα τῶν
τοσαῦτα χρήματα δαπανᾷ ὁ κ. Bismarck.
Ὅταν τὸ ὕδωρ διέλθῃ τοῦ καλλιτέ-
ρου τῶν διυλιστηρίων, φαίνεται ἀκατοικη-
τον. Οὐδὲν ὅμως πείθει ἡμᾶς ὅτι δὲν κα-
τοικεῖται ὑπὸ μικροβίων ἀπειρῶς μικροτέ-
ρων τῶν τοῦ κ. Παστέρ, καὶ διαφευγόντων
τὰ ἐργαλεῖα του.

ὑποθέτω πρὸς στιγμήν ὅτι τὰ μικροβία
ταῦτα εἶνε ὡς ἡμᾶς εὐφυῆ, πεπολιτισμένα,
καὶ ὅτι ἔχουσι μικροσκοπία. Λέγω ὅτι δύνα-
ται νὰ εὐρεθῇ παρ' αὐτοῖς μικροβιο-Πα-

στέρις, ὅστις δυνατόν ν' ἀνακαλύψῃ ἐν
τινὶ ἀτόμῳ ἀοράτῳ εἰς ἡμᾶς, κόσμον ὁλό-
κληρον μικροβίων καὶ ὅτι ταῦτα πάλιν διὰ
τῶν μικροσκοπιῶν τῶν, δύναται νὰ ἀνακα-
λύψωσιν ἕτερα ζῶα, ἀπειρῶς μικρότερα
καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ὡσαύτως εἰν ὑποθέτω
ἐπὶ στιγμήν, ὅτι ὁ ἥλιος περὶ τοῦ ὁποῦ
καταφερόμεθα δὲν εἶνε ἡ ἀστὴρ ἀποτελὼν
μέρος συστήματός τινος, οὕτως ἕτερος ἥλιος
εἶνε τὸ κέντρον, δύναται νὰ μεταβαίνα ἀπὸ
ἡλίου εἰς ἥλιον, χωρὶς νὰ δυνῆθαι νὰ στα-
ματήσω. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀπειρῶν,
τοῦ ἀπειροῦ τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ ἀπειροῦ
τοῦ μικροῦ, παίζει ἡ ἐπιστήμη ὡς ἐν τῷ
ἐμπρόπτονι αὐτῆς ἰδέσθαι. Δὲν δυναίμην δὲ
νὰ μὴ ἐπιμείνω ἐπὶ τοῦ σημείου, ὅπερ ἀνω-
τέρω ὑπέδειξα ὡς πρὸς τὸν Πυθαγόρα: ὅτι
ἡ νεαρὰ ἀνθρωπότης ἐφαντάσθη πᾶν ὅτι ἡ
γῆραϊ ἀνεκάλυψε. Ἡ πρόοδος ἐν ταῖς ἰδέαις
δὲν εἶνε μεγάλη· ἐν ταῖς ἀνακαλύψεσιν ὅμως
εἶνε ἀπειρος.

Ἡ ταχύτης τῆς προόδου, ὅταν μάλιστα
αἱ ἀνακαλύψεις ἔχουσι πρακτικὴν ἐφαρμο-
γὴν, καταπλήττει ἡμᾶς. Λάβομεν ὡς παρά-
δειγμα τὴν δύναμιν. Ἡ δύναμις τοῦ ἀνθρώ-
που εἶνε μικρὰ, πολὺ κατώτερα τῆς τοῦ
ἵππου. Ὁ ἄνθρωπος εἰδέσκει τοῦ ἵππου
τὸν διευθύνει· ἔκτοτε ἡ δύναμις τοῦ ἵππου
ἀνῆκε τῷ ἀνθρώπῳ τόσον, ὅσον καὶ ἡ ἰδία
αὐτοῦ δύναμις. Ἀλλὰ δὲν εἰδέσκει μόνον
τῆς δυνάμεως τῶν ζώων. Ἐκέρδησεν ἐπιτη-
δεῖως τὴν δύναμιν τῆς ροῆς τῶν ὑδάτων,
τοῦ ἀνέμου. Παράδειγμα ἡ ἱστορία τῶν μύ-
λων. Κατὰ πρῶτον εἶχομεν τοὺς χειρομύ-
λους, εἶτα τὰς ὑπὸ τοῦ ἵππου στρεφομένας
μυλοπέτρας· ἡμῖν τινὰ ἀνεχαιτίσαν τὸ ὕδωρ
τοῦ ποταμοῦ, ὅταν δὲ τὸ ἀφῆκαν ἐλεύθερον,
ἀπῆλθε μετὰ δυνάμεως πολλῶν ἵππων. Ἀλλὰ
ποταμοὶ δὲν ὑπάρχουν παντοῦ. Εἰς τὰς χώ-
ρας τὰς ἐστερημένας τούτων, τανύουσι
πολλὰς ὀθόνας, ἃς ὠθεῖ ὁ ἄνεμος, καὶ οὕτω
διὰ τοῦ ἀνεμομύλου ἐξασφαλίζεται ἡ δια-
τροφή τῶν πόλεων.

Ἡ ἰδέα τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ἀτμοῦ
ἐπῆλθε βραδύτερον. Ὁ Παππὸς ἀπέθανε τὸ
1714. Τὸ μυστικὸν εὗρεθῆν, ἀλλ' αἱ ἐφαρ-
μογαὶ ἦσαν μηδέν. Ὁ ἀτμὸς ὑπνωττεν ἐπὶ
ἓνα σχεδὸν αἰῶνα, περιέργως ἐξεταζόμενος
ὑπὸ τῶν σοφῶν, ἀδιαφόρως ὀρώμενος ὑπὸ τοῦ
πλήθους. Τὴν σήμερον εἶνε ὁ κύριος ἡμῶν
ἐπίκουρος. Ζῶμεν ἐν διηνεκῇ μετ' αὐτοῦ
συναφεῖα. Ἀνεπλήρωσε πανταχοῦ σχεδὸν
τὸν ἀνθρώπινον βραχίονα, τὸν ἵππον, τὸν
ἄνεμον, τὸ ὕδωρ· εἶνε ἡ παγκόσμιος κινη-
τικὴ δύναμις. Εἶνε τοσοῦτον ἀναγκαῖα καὶ
τόσον συνανειμχθῆ μετὰ τῶν ἔξω ἡμῶν,
ὥστε δὲν δύναται εἶν σχεδὸν νὰ κατανοήσῃ
τὸν κόσμον ἄνευ αὐτοῦ.

Ἐν τούτοις πᾶσαι αἱ ἐφαρμογαί, αἱ μὴ
ἐκπληττουσά ἡμᾶς πλέον, εἰσὶ χθεσιναί. Οἱ
ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς μου ἐνθυμούνται τὸν
ἄνθρωπον καθ' ὃν ἡ ὑφαντικὴ ἐξετελεῖτο παν-
ταχοῦ σχεδὸν διὰ τῶν χειρῶν. Ἐν τοῖς
χαλκείοις δὲν ἐγνώριζον ἕτερας σφύρας ἢ τὰς
ἐν χρῆσει παρὰ τοῖς σιδηρουργοῖς. Εἶδον τὰ

πρῶτα ἀτμόπλοια, διότι τὸ ἐν Παρισίους ἐν
ἔτει 1804 ὑπὸ τοῦ Φουλτῶνος κατεκλυσθὲν
ἱστοφόρον δὲν ἦτο ἡ παράδοξος δοκιμὴ. Ὁ
Γεώργιος Στίφενσον, ὁ ἀληθὴς τῆς ἀτμομη-
χανῆς δημιουργός, εἶνε σύγχρονός μας, ἀπο-
θανὸν τὸ 1848.

Ὁ πρῶτος σιδηρόδρομος ἐν Γαλλίᾳ εἶνε
ὁ ἀπὸ Παρισίων εἰς ἄγιον Γερμανόν, κατα-
σκευασθεὶς τὸ 1834 ὑπὸ τοῦ Εὐγενίου Fla-
chat καὶ τοῦ Clapeyron. Εἰς τῶν διαπρε-
πεστέρων πολιτικῶν μας εἶπε τότε ἀπὸ τοῦ
βήματος, ὅτι δὲν ἦτο ἡ ἀθυρμάτιον, καλὸν
πρὸς διασκέδασιν τῶν Παρισίων, καὶ ὅτι
οὐδέποτε ἡ Γαλλία θ' ἀποκτήσῃ σιδηρόδρο-
μικὸν σύμπλεγμα.

Τὸν διὰ φωταερίου φωτισμὸν ἔχομεν ἀπὸ
τοῦ 1818. Ὁ Φίλιππος Le Bon ἐποίησατο
ἐν ἔτει 1786 δοκιμὰς, αἰτίνες ἐπέτυχον μὲν
ὡς πρὸς τὸν φωτισμὸν, δὲν ἐνεκλιματισθῆ-
σαν ὅμως. Ὁ διὰ φωταερίου φωτισμὸς ἐπι-
σῆμως ἐν ἔτει 1818 ἐγκαθιδρυθεὶς, ὤδενσε
βραδέως. Ὅτε ἤλθον εἰς Παρισίους, τὸ
1833, ὄλαι αἱ μικραὶ ὁδοί, ἦτοι αἱ περισ-
σότεραι ἐφωτιζόντο ἐτι διὰ φανῶν. Ἐτι
καὶ νῦν ὑπάρχει ἐν τινὶ μικρῷ ὁδῷ, ἡτις
ἐκαλεῖτο ὁδὸς Φανοῦ, ὁ φανός, ἐφ' οὗ ἐκρε-
μάσθη τὴν 24 Ἰανουαρίου 1855 ὁ Γεράρ-
δος δὲ Νερβᾶλ.

Ἀπασαὶ αὐταὶ αἱ ἀνακαλύψεις, συντελε-
σθῆσαι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν πρὸ τῶν ἡμε-
τέρων ὀφθαλμῶν, μετέβαλον τὸν κόσμον.
Ὅμιλοῦμεν περὶ τῆς ἀτμῆρος θαλασσο-
πλοίας καὶ τῶν σιδηροδρόμων. Τινὲς τῶν
οἰκείων μας, ἀνεχώρησαν πρὸ τινῶν ἡμε-
ρῶν, ὅπως μεταβῶσι χάριν διασκέδασεως
εἰς Σαμαρκάνδην. Τὸ τοιοῦτον ἀνακαλεῖ
μυριάκις τὰ παραμύθια τῆς χαλμῆς. Δύνα-
ται τις ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ Παρισίων ὅπως
τελειώσῃ ἐργασίαν τινὰ εἰς Νέαν Ὑόρκην
καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ ἐντός εἰκοσίων ἡμερῶν. Με-
ταβαίνομεν ἐκ Παρισίων εἰς Μασσαλίαν τό-
σον εὐκόλως, ὅσον ἄλλοτε ἐκ Παρισίων εἰς
Ἅγιον Γερμανόν. Ἡ Ρώμη καὶ ἡ Νεά-
πολις εἰσὶν προσάστια τῶν Παρισίων. Ἡ
δ' ἐντεῦθεν εἰς Νεάπολιν ἀπόστασις, δι' ἣν
ἄλλοτε ἀπῆρτετο μὴν ὁλόκληρος καὶ μέγας
κόπος, σήμερον περιορίσθη εἰς τρεῖς ἡμέ-
ρας. Ὁ κόσμος παρατάσσεται οὕτως εἰπεῖν
πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας, τίθεται εἰς τὴν
διάθεσιν μας. Χάρις εἰς τὴν μεταβολὴν ταύ-
την, οἱ Κινεῖοι ἔμποροι ἔχουσι ἐν ἐργαστή-
ριον ἐν Κίνα καὶ ἔτερον ἐν Παρισίους.

Τὴν σήμερον ἵνα περατώσωμεν ἐργασίαν
τινὰ δὲν εἶνε ἀνάγκη οὐδὲ νὰ μετακινήθῃ-
μεν. Ἐχομεν τὸ ταχυδρομεῖον, δι' οὗ συγ-
κοινωνοῦμεν ταχέως τὸν ἠλεκτρικὸν τηλε-
γραφον, ὅστις φθάει εἰς τὰ πέρατα τοῦ κό-
σμου ταχὺ ὡς ἡ διάνοια τὸ τηλεφώνον, τὸ
μεταβιβάζον τὴν φωνὴν εἰς ἀπόστασιν μα-
κροτέραν τῶν χιλίων λευγῶν. Μυστικὴ συγ-
μιλία διεξάγεται μετὰ τοῦ συζύγου καὶ
τῆς συζύγου, ἀπὸ Παρισίων εἰς Νέαν Ὑόρ-
κην. Σφόδρς τις διετινεῖτο πρὸ τινῶν ἡμε-
ρῶν, ὅτι θὰ στέλλουσαν καὶ τὰς εἰκόνας μετὰ
τῆς αὐτῆς εὐκολίας. Θὰ ὀμιλοῦν, θὰ βλέ-
πῶνται μόνον ἢ ἀφῆ θὰ ἀπαγορεύεται. Οἱ
μυθικοὶ τάπητες, ἐφ' ὧν ἐκάθητο ὁ Ἀλαδι-

νος, καὶ οἵτινες, ἐν ὀπῇ ὀφθαλμοῦ, μετέφε-
ρον αὐτὸν ἀπὸ Βαγδάτιου εἰς Σαμαρκάνδην,
δὲν ἦσαν θαυμαστότεροι τῶν νῦν γινομένων.

Ἡρώτων ἐνίοτε ἑμαυτὸν τί θὰ συνέβαινε
ἐάν σοφός τις ἀνεκάλυπτε πάντα τὰ θαυμά-
σια ταῦτα κατὰ τὸν 10^{ον} αἰῶνα καὶ ἐπραγ-
ματοποιεῖ αὐτὰ εἴτε ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του
εἴτε ἐν τῷ κήπῳ του. Αἱ ἐπινοήσεις του αὐ-
ται θὰ τὸν καθίσταν δυστυχῆ. Ὅλαι αἱ ἐκ-
κλησίαί θὰ τὸν ἀνεθεμάτιζον, ὅλα τὰ κοινο-
βούλια θὰ τὸν ἔκαιον. Τὴν σήμερον ὅμως
δὲν καίουσι πλέον τοὺς Παστέρ, τοὺς Ber-
thelot, τοὺς Wartz, τοὺς Janssen, τοὺς
Ἐδισῶνας, τοὺς Flachet, τοὺς Alphaud,
τοὺς Ἐρφέλ. Δὲν μᾶς φοβίζουσι πλέον. Τόσον
ἐξωκειώθημεν πρὸς τὰ θαύματα, ὥστε μόλις
μᾶς εκπληττουσιν. Ἰδίως ὁμοῦσι θὰ βεβαιω-
θῆτε, ὅτι αἱ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης εἰς διάστη-
μα ἑνδεκα ἐτῶν, ἀπὸ τοῦ 1878 μέχρι τοῦ
1889, ἐπενεχθεῖσαι εἰς τὴν ἀνθρωπίνην βιο-
μηχανίαν μετατροπαί, ἤρχουν νὰ δοξάζωσιν
ἓνα τῶν παρελθόντων αἰώνων.

Μεταξὺ τῶν μεταμορφώσεων τούτων,
δὲν θὰ ἀναφέρω ἢ δύο μόνον: τὴν κινήτη-
ριον δύναμιν καὶ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ
ἀερίου διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἰς πλείστα
ἐργασίας.

Συνιστῶσιν ὅπως παύσῃ ὁ διὰ φωταερίου
φωτισμὸς ἐν τοῖς θεάτροις. Εἶνε ζήτημα
ἀσφαλείας. Τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς, ἐκτός τοῦ
πλεονεκτήματος, τῆς ἀσφαλείας, δὲν ἀνα-
πύσσει καὶ θερμότητα. Οἱ δύο οὗτοι θερά-
ποντες τῆς ἀνθρωπότητος, ὁ ἠλεκτρισμὸς καὶ
τὸ φωταερίον, ἀλληλομάχονται τὴν σήμε-
ρον, ἐκ δὲ τῆς πάλης ταύτης τῆς διεξαγο-
μένης πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς, βεβαίως
σπουδατὰ θὰ πορισθῶμεν ὠφελήματα. Ἡ
κινήτηριος δύναμις ἐπιρροῦσεν ἀπειρῶς τὴν
φυσικὴν δύναμιν. Δὲν πρόκειται περὶ νείας,
ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν μεγάλῳ ἐφαρμογῆς ἀρ-
χαίας τινὸς ἀνακαλύψεως. Ὅτε κατὰ τὸ
1860 ἐπισκέφθη τὰς ἐργατικὰς τῆς Mal-
house περιοχὰς μετὰ τοῦ φίλου μου Ἰωάν-
νου Dolfus, εἶδον αὐτὸν καταγόμενον
ὅπως ἐπιφέρῃ βιομηχανικὴν ἀναστάσιν.
ἦτις κατασταθήσεται κοινωνικὴ καὶ ἠθικὴ
ἀναστάσις, ὡς ἐπιτρέπουσα εἰς τὴν οἰκο-
δέσποιαν νὰ φέρῃ τὸν ἀτμὸν ἐν τῷ δωμα-
τίῳ τῆς, ἀντὶ νὰ μεταβαίῃ ὅπως ἐργασθῆ
εἰς τὸ ἐργοστάσιον. Οὐδόλως εκπληττομαι
διότι ὁ κ. Rothschild κατέβαλε τὰ ἔξο-
δα τῶν τελευταίων δοκιμῶν. Ἐάν ἐπιτύ-
χωσιν ἡ μήτηρ θὰ κερδίξῃ τὸν ἄρτον τῶν
τέκνων τῆς χωρὶς νὰ τὰ ἐγκαταλείπῃ.

Ἡ ἐπιστήμη δὲν μεταβάλλει μόνον τοὺς
θεράποντας καὶ τοὺς γείτονας τοῦ ἀνθρώ-
που· μεταβάλλει καὶ τὰς μετὰ τῶν ἀν-
θρώπων σχέσεις. Ἡ νομοθεσία καὶ ἡ πολι-
τικὴ οἰκονομία ἐπιχαιρῶσιν ἐπὶ τῇ προόδῳ
τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Ὁ ἄνθρωπος ὁ συ-
νομιλῶν τὴν αὐτὴν ἡμέραν μετὰ τοῦ συνε-
ταίρου του ἐν Νέῳ Ὑόρκῃ, ὁ διὰ τοῦ τη-
λεγράφου μεταβιβάζων ἐκ Πετροπόλεως
τὴν πρῶταν, εἰς τὰ χρηματιστήρια τῶν Πα-
ρισίων ἢ τοῦ Λονδίνου τὰς διαταγὰς του,

αἰτίνες ἐκτελοῦνται μετὰ μεσημβρίαν, ὁ ἐρ-
γοστασιάρχης ὁ φέρων τοὺς ἀνθρακας καὶ τὰς
πρῶτας ὕλας ἐντός τοῦ σιδηρουργείου του
εἰς εἰκοσαετίας, ὁ ἄνθρωπος οὗτος, δὲν ἔχει πλέον
τὰς αὐτὰς ἀνάγκας, ἃς εἶχε κατὰ τὸν πα-
ρελθόντα αἰῶνα. Πάντες σήμερον παρακά-
θηνται εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν. Ὑπάρχει ἐν
τῷ κόσμῳ, ἐν παγκόσμιον τεχνουργεῖον, ἐν παγ-
κόσμιον ἐργοστάσιον. Τὸ πᾶν ὑπὸ τὴν ἐπι-
ρειαν τῆς ἐπιστήμης, τείνει πρὸς τὸν κοσμο-
πολιτισμὸν. Εἶνε ἡ πραγματοποιήσις τῆς
μεγάλης ρήσεως, ἣν ἐδογματίσεν ἄλλοτε ὁ
Ἀριστοτέλης εἰπών, ὅτι ἡ ἐπιστήμη εἶνε ἡ ἐ-
πιστήμη τοῦ παντός.

Ἡ διαφορὰ ὄλων ἐξαφανίζεται. Παρα-
δέχομαι ὅτι ὁ κοσμοπολιτισμὸς εἶνε ἀνώτε-
ρος. Ὑπάρχουσι διαφοραὶ, ἃς ἔπρεπε νὰ δια-
τηρήσωμεν ὡς ὠφελίμους, ἀλλ' ὑποπίπτο-
μεν εἰς τὴν ὑπερβολὴν τοῦ καλοῦ.

Ἡ ταχεῖα τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ πρόοδος
καταφαίνεται καὶ εἰς τὰ μικρότατα πράγ-
ματα. Εἰς τὸ ἐμπόριον πᾶσαι αἱ θέσεις ἐ-
ξαρτῶνται ἢ μία ἐκ τῆς ἄλλης· δύναται τις
σχεδὸν νὰ εἴπῃ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἢ μία μό-
νον θέσις. Εἰς τὴν βιομηχανίαν, εἰς τὸ ἐ-
μπόριον τῶν σιτηρῶν, αἱ κυβερνήσεις προ-
σπαθοῦσιν ὑπὸ τὸ σχῆμα τῶν τελωνειακῶν δα-
σμῶν νὰ προστατεύωσι τὰς διαφορὰς τῆς
παραγωγῆς.

Ἀλλὰ τί θέλετε νὰ κάμῃ ὁ νόμος κατὰ
τοῦ κ. Παστέρ ἢ τοῦ κ. Berthelot; Ἡ ἀ-
ναπρεπτικώτερα πασῶν τῶν δυνάμεων εἶνε
ἡ δύναμις τῆς ἐπιστήμης. Ἡ δευτέρα αὐ-
τοκρατορία ἐπρωστάτευε τὰς γαλλικὰς ἐφη-
μερίδας καὶ ἀπηγόρευε τὴν εἰσαγωγὴν τῶν
ξένων. Μάταιαι προσπάθειαι! Δὲν ὑπάρ-
χουσι πλέον πολιτικὰ μυστήρια. Τὸ πρῶτον
κτύπημα ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Γουτεμβέργιος, ὁ
δ' ἀτμὸς κατεδίεσε τὸ ἀδύνατον αὐτῶν.
Οὐδέποτε θ' ἀνεγείρῃ ἡ Κίνα τεῖχος τόσῳ
ὑψηλόν, ὥστε νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἀτμὸν, τὸν
τηλέγραφον καὶ τὰ τηλέφωνα νὰ διαπερά-
σωσιν αὐτό. Καὶ αὕτη ἡ Κίνα,

ἐκρήμνις πάσας τὰς Βασίλλας καὶ ἔθετο
τέρμα εἰς ὅλας τὰς διακρίσεις.

Βεβαίωθιτε ὅτι ἡ φιλοσοφικὴ ἰδέα, ἡ
ὑπὸ τοῦ Μιχαῖλ ἀνακηρυχθεῖσα, εἶνε ἡ με-
ταρρυθμίσασα ἔκτοτε τοὺς λαούς. Ὁ Βίκτωρ
Ἐμμανουὴλ ἐπίστευσεν, ὅτι ἔκαμε τὴν ἰταλι-
κὴν ἐνότητά. Ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος τὴν
γερμανικὴν. Ἄλλ' ἀμύποτεραι ἐγένοντο διὰ
τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως. Αἱ ἐνόητες
αὐταὶ εἰσὶν ἐν τῶν σπουδαιοτέρων βημάτων
πρὸς τὰ ἔμπροσ, ἀπὸ τοῦ ὀριστικοῦ βήματος
τοῦ 1789. Ὁ νόμος τοῦ πολιτικοῦ καὶ φυ-
σικοῦ κόσμου, εἶνε ἡ ἐνότης ἐν τῇ ἀληθείᾳ.

Ἡ ἱεραρχία τῶν προνομίων ἦτο ἀποτρόπαιος
ἀλλ' ἡ ἱεραρχία τοῦ δικαίου εἶνε ἀναγκαία.
Ἡ τέχνη δὲν εἶνε τὸσον ποικίλη ὅσον ἡ
πολιτικὴ ἢ βιομηχανία, τὰ κοινὰ πράγματα.
Διατί; διότι εἶνε ὁ ἄνθρωπος αὐτός· τὰ
λοιπὰ ἔπονται τῷ ἀνθρώπῳ. Ὁ ἄνθρωπος
τοῦ Κορνηλίου εἶνε κατὰ βῆθος ὁ ἄνθρωπος
τοῦ Σοφοκλέους; ὁ ἄνθρωπος τοῦ Μολιέρου
εἶνε ὁ ἄνθρωπος τοῦ Τερεντίου. Ὁ Σοφο-
κλῆς καὶ ὁ Τερέντιος, ὁ Κορνήλιος καὶ ὁ
Μολιέρου ἀναγράφουσι πᾶν ὅ, τι κακὸν ἔσχεν
ἡ ἐποχὴ τῶν λαμβάνουσι τὴν ποιήσιν ἐκ
τῆς πηγῆς τῆς ποιήσεως, ἧτις εἶνε ἡ αἰω-
νία φύσις τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐλεγον πρὸ
ὀλίγου ὅτι ἐξ ἀποστάσεως τῶσαν λευγῶν ἀ-
κούω τὴν φωνὴν κατοικοῦ τινός τῆς Ἀμε-
ρικῆς. Ἄλλ' ἀκούω καὶ ἐνοῶ τὴν εὐφρά-
δειαν τοῦ Δημοσθένους διὰ μέσου δύο χιλιά-
δων ἐτῶν, διότι εἶνε ὁ ἄνθρωπος, ὅστις ὁμι-
λεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Αἱ συνήθειαι ἐν ταῖς
τέχναις ἀπόλλυνται ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην,
ἀφοῦ ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἐκάλυψαν ἢ ἡλάττω-
σαν τὴν καλλονὴν· εἶτα ὁμοῦ ἡ πανίσχυρος
τῆς φύσεως ὄθησις τὴν ἀπαρπάξει, ἢ δὲ
καλλονὴ ἀναλάμπει, ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ χά-
ριτι καὶ τῇ ἀληθείᾳ. Ἡ ἐπιστήμη ἔδωκεν
εἰς τὴν τέχνην ὡς θεατὴν τὸ ἀνθρώπινον
γένος καὶ οὐχὶ ὡς ἄλλοτε, πόλιν ἢ ἐπαρ-
χίαν τινά. Πᾶς τις εἶχει σήμερον τὸ δικαί-
ωμα νὰ ἴδῃ τὸν Ραφαῆλ, τὸν Μιχαὴλ Ἀγ-
γελον, τὸν Ροῦβεν. Τὸ πλῆθος φέρεται πρὸ
τῶν δημιουργημάτων τούτων, ὁ δὲ νόμος δὲν
ἐπιμυθαίνει: ἡ ἱεραρχία σχηματίζεται θεοθεν
μεταξὺ τῶν ὀξυδερκῶν καὶ τῶν τυφλῶν·
δὲν εἶνε πλέον ἡ ἀνθρωποκτόνος διάκρισις,
εἶνε ἡ διάκρισις ἢ ὀριθιθεῖσα ὑπὸ τῆς φύσεως
ἄνωθεν τῆς ὁποίας διαλάμπει ὁ κοσμοπολι-
τισμός, ὡς ὁ Θεὸς διαλάμπει ἐν τῇ εἰρήνῃ.

(Μετρ. Κ.) JULES SIMON

HENRY GREVILLE

ΑΙ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑΙ

ΤΗΣ ΡΑΙΣΑΣ

(Μυθιστορία)

ΑΒ

Ἦλθεν ὁ χειμὼν ἡ αὐτὴ χιών, τὸ αὐτὸ
ψυχὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους. Τὴν παρκο-
νήν ἐτέλεσαν λειτουργίαν ἐπὶ τῇ ἐπιτείῳ τοῦ
θανάτου τῆς κυρίας Πορῶφ· συνεπληροῦτο

ἀκριβῶς ἐν ἔτος, ἀφ' οὔτου ἡ πτωχὴ γυνὴ εἰ-
χεν ἀποθάνῃ, ἔτος ἀφ' οὔτου ἡ Ραϊσά ἤτι-
μασμένη εἰσῆλθε παρ' αὐτῆ ἵνα φέρῃ τὸ θα-
νάσιμον τραῦμα εἰς τὴν τῶσα τρυφερῶς ἀγα-
πωμένην μητέρα. Ἡ ἐπέτειος αὐτῆ, διττῶς
θλιβερά, ἐβύθισε τὴν νεκρὰν γυναῖκα εἰς ἄ-
βυσσον σκέψεων ἀντιθέτων. Τὸ αἰσχος, ἡ
ὀργή, ἡ ἀνάμνησις τῆς προσβολῆς, ἀπέπι-
ξαν σχεδὸν ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς τὸ αἰσθημα-
τῆς ἐπιτηδεύσας, ὅπερ εἶχε γεννηθῆ πρὸ ὀλίγου
καιροῦ. Ὅλα τὰ δάκρυα τῆς ἐλευθερῆς ἐκεί-
νης ἐποχῆς, ὅλη ἡ λύσσα, ἧτις συνώδευσε
τὸ αἰσχος, ἀνακαλούμενα ἐκ τοῦ παρελθόν-
τος, διέσχίζον τὴν καρδίαν τῆς πτωχῆς κό-
ρης. Δέκα ὥρας ἐσήμικε πρὸ ὀλίγου τὸ μέγα
ἐκπρηξίον τοῦ σπουδαστηρίου τοῦ Βαλερίου,
καὶ ἡ Ραϊσά μόνη, μὲ τὰς θλιβερὰς σκέψεις
τῆς, οὐδ' ἐφαντάζετο νὰ κατακλιθῇ.

— Αὐτὸς ἐφόνευσε τὴν μητέρα μου, ἐσκέ-
πτετο διατρέχουσα τὸ μικρὸν δωμάτιον.
Αὐτὸς ἢ ἄλλος τις, διότι τέλος δὲν γνωρίζω
ποῖος... ἡ μήτηρ μου ἐξ ἄτυχῆς, ὁ πα-
τήρ μου θὰ ἐξ ἄτυχῆς πλῆσιον ἐμὲ ἐν τῷ ζυλίῳ
οἰκίσκῳ τῷ πλήρει ἀνθῶν...
Φοβερὰ ἀγωνία ἔδωκε τὴν καρδίαν τῆς
Ραϊσᾶς.

— Ναί, εἶπε, τὸν μισθὸν τὸν ἄνθρωπον
τοῦτον! μοὶ ἔκαμε κακόν, ὀφείλω νὰ τὸν
μισῶ, θέλω νὰ τὸν μισῶ!

Πτωχὴ γυνὴ! ἤθελε πολὺ νὰ τὸν μισῇ
διὰ νὰ μὴ εἶνε βεβαία ὅτι τὸν ἀγαπᾷ. Ἀ-
νελύθη εἰς δάκρυα.

— Ἄχ! νὰ μὴ γνωρίζω τοὐλάχιστον
τί θέλω, τί αἰσθάνομαι! Βίος συντετριμμέ-
νος, βίος ἀποκαλωῶν! Οὐδὲ κόρη, οὐδὲ σύ-
ζυγος, οὐδὲ μήτηρ!

Ἐμεινεν ἐξηνητημένη ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ Βα-
λερίου, πρὸ τῆς εἰκόνης τῆς μητρός τοῦ.
Ἐὰν τῇ ἀπέδιδον τὸν μικρὸν ζυλίον οἰκί-
σκον καὶ τοὺς γονεῖς τῆς, ἀπαρνούοντες
αὐτὴ νὰ ἀγαπᾷ τὸν Βαλέριον καὶ ἀποσπών-
τες οὕτω τὸν σκοπὸν τοῦ βίου, θὰ συγκρατεῖ-
θετο εἰς τὴν ἀλλαγὴν; Τοῦτο ἠρώτα ἐκ-
τὴν καὶ ἀπισθοδρόμησε πρὸ τῆς ἰδέας, ὅτι
θὰ ἐδίσταζεν ἴσως πρὶν ἢ ἀπαντήσῃ. Νὰ δι-
στάσῃ! δὲν ἦτο τερατώδες;

Ἡ θύρα τοῦ σπουδαστηρίου ἠνεώγη, —
πρᾶγμα ὅπερ ποτὲ δὲν συνέβη κατὰ τοιαύτην
ῥωαν. Ἡ Ραϊσά ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν μετ'
ἐκπλήξεως. Γυνὴ κεκαλυμμένη διὰ ἐπανω-
φορίου πλήρους χιόνος, ἔχρυσά σάλιον ἐπὶ
κεφαλῆς κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς θαλαμη-
πόλου, εἰσῆλθε ταχέως, ἀκολουθουμένη κατὰ
πόδας ὑπὸ τοῦ Φαδέ.

— Τί εἶνε; εἶπεν ἡ Ραϊσά. Τὸ σάλιον
ἐπέπεσε κατὰ γῆς, καὶ ἡ κ. Μαρσῶφ ἐβάνη
πρὸ τῆς νύμφης τῆς. Ἡ ξανθὴ κόμη τῆς
ἦτο μόλις προσδεδεμένη, οἱ γαλανοὶ ὀφθαλ-
μοί, διπυλακωμένοι ὑπὸ τῶν δακρύων, ἔλαμ-
πον ὑπὸ πυρετώδους λάμψεως, τὸ πρόσωπον
ἦτο ὠχρὸν μὲ κηλίδας ἐρυθράς.

— Εἶμαι ἡ Ἐλένη Μαρσῶφ, εἶπε πλη-
σιάζουσα τὴν Ραϊσάν, δὲν ἐπραξα τίποτε
διὰ νὰ ἀγαπήθῃ ὑφ' ὑμῶν, ἀλλ' ὁ υἱός μου
ἀποθνήσκει! Λέγουσιν ὅτι περιπούσθε καὶ
αὐτοὺς τοὺς πάσχοντας κύνας. — λυπηθῆτε
παιδίον ἀθῶν! ἔλθετε!

Ἡ Ραϊσά ἐδίστασεν ὅλα τὰ μισθὸν τῆς,
ὅλη ἡ ὀργή τῆς ἐκόχλαζον ἐν αὐτῇ εἰς τὴν

θέαν τῆς γυναικὸς ταύτης· πρὸ ἐξ μηνῶν
ἔξῃ ἀπέκτανε αὐτῆς, τὸσφ πλησίον, ὥστε
νὰ ἀκούσθαι σχεδὸν ἡ φωνὴ τῆς, καὶ προσε-
ποιήθη ὅτι ἠγνοῦσε τὴν ὑπαρξίν τῆς, καὶ εἶτα,
τὴν ἡμέραν καθ' ἣν εἶχε ἀνάγκη τῆς βοή-
θειας τῆς, ἤρχετο οὕτω, βεβαία ὅτι ἢ
εἰσακουσθῆ.

Ἦτο περιφρόνησις ἢ ἐκτίμησις;
— Δὲν θέλετε, ἐπανέλαβεν ἡ κυρία Μαρ-
σῶφ ὀμιλοῦσα ταχέως, τὸ ἐννοῶ, δὲν σὰς
ἐπροξενήσαμεν εἰμὴ κακόν· ἀλλ' ὁ υἱός μου
κατ' οὐδὲν σὰς ἔπτασε... Ἄχ! δὲν εἶσθε
μήτηρ σεις, ἄλλως θὰ ἦσθε ἡδὴ εἰς τὸν
δρόμον!

— Δὲν θὰ γίνω ποτὲ μήτηρ, ἀπήντησεν
ἡ Ραϊσά μετ' ὑπεκώπου ὀργῆς: τὸ βλέμμα
τῆς διπυθόνητο ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς κ.
Μαρσῶφ εἰς τὴν εἰκόνα τῆς μακαριτοῦδος κο-
μῆσσης... Ἀγῶμεν ὁμοῦ, ἀγῶμεν ταχέως!
Ὁ Φαδὲ τῇ ἔρριψεν ἐπανωφόριον ἐπὶ τῶν
ὤμων. Τὴν ἐγνώριζε κἀλλιον ἀφ' ὅτι ἐγνώ-
ριζεν αὐτὴ αὐτὴν, διότι βλέπων εἰσερχομέ-
νην τὴν κ. Μαρσῶφ ἔλαβε τὸ σάλιον καὶ τὸ
ἐπανωφόριον τῆς κυρίας τοῦ καὶ τὰ ἐκράτει
ὑπὸ τὸν βραχιονά του.

— Πῶς ἤλαθε; ἠρώτησεν ἡ Ραϊσά.
— Πιξῆ καὶ τρέχουσα.
— Λοιπὸν τρέχουμεν.

Ἀνεχώρησαν διὰ τῆς χιόνος ἀκολουθοῦ-
μεναι ὑπὸ τοῦ Φαδέ, ὅστις ἠσθμαίνει διὰ νὰ
τάς ἀκολουθήσῃ καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν οἰκίαν
Μαρσῶφ πρὶν σημάξῃ ἢ ἠμίσεια.

Ἡ κυρία Μαρσῶφ ἔρριψε κατὰ γῆς τὸ
ἐπανωφόριόν τῆς ἐν τῷ ἀντιθαλάμῳ ἡ Ραϊ-
σά ἐπραξε τὸ αὐτὸ καὶ ἀνήλθεν ἀμφοτέραι
ταχέως τὴν κλίμακα.

Εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα, εἰς φωτεινὸν τε
δωμάτιον ἐπιστρωμένον διὰ περικοῦ ὑφά-
σματος, ἐφ' οὗ ἦσαν ἐξωγραφημένα ἀναρρι-
χώμενα πτηνά, ὑπὸ τὸ φῶς μεγάλῃς λυχνίας,
ὁ μικρὸς Ἀλέξανδρος ἐξηπλωμένος ἐπὶ τῆς
κλίνης τῆς μητρός τοῦ, ἐφαίνετο ἑτοιμοθά-
νατος. Ρίγος ἐτάραττε τὸ σῶμά του ἀπὸ
καιροῦ δ' εἰς καιρὸν, ἀπρὸς λευκὸς ἀνήρχετο
ἐπὶ τῶν χειλέων του, ἐκραύγαζεν, εἶτα δὲ ἡ
νάρκη καταλάμβανε αὐτὸν μετὰ δύο τρεῖς
ματάλας ἀντιστάσεις.

— Τί ἔχει; ἠρώτησεν ἡ Ραϊσά τὴν μη-
τέρα, ἧτις ἐσκυμμένη ἐπὶ τῆς κλίνης προσε-
πάθει νὰ θερμάνῃ τὰς χεῖρας τοῦ τέκνου τῆς.
— Ἐγεμμάτισε καλῶς;
— Σεις θὰ μοὶ τὸ εἶπατε ἀνεφώνησεν αὐ-
τῇ πρὸ δύο ὥρων εἶνε εἰς τὴν κατάστασιν
ταύτην; οὐδεὶς γνωρίζει τί τῷ συνέβη.

Ἐπιβᾶλλουσα σιωπὴν εἰς ὀλόκληρον χω-
ρὸν θαλαμηπόλων θρηνοῦσῶν καὶ ὀλοφυρο-
μένων, ἡ Ραϊσά ἐκλινεν ἐπὶ τοῦ παιδίου καὶ
τὸ ἐξήτασε μετὰ προσοχῆς. Ὅτε οἱ δάκτυ-
λοί τῆς ἐφθασαν εἰς τὴν στομαχικὴν χώραν
ὁ πτωχὸς μικρὸς ἔρρηξε διαπεραστικὰς κραυ-
γὰς καὶ ἐδιπλασίασε τὰς προσπάθειάς του
ἵνα ἐμῆσῃ.

— Εἶνε δηλητηρίασις, εἶπεν ἡ Ραϊσά.
Εἶτα σκεφθεῖσα πολὺ ἀργὰ τὴν φοβεράν ἐν-
νοίαν τῶν λόγων τούτων. Ἐπραξε κρυφίως
γλύκισμα περιέχον βλαβεράν τινα οὐσίαν.
Γάλα, πολὺ γάλα!

Διὰ θερμῶν χειρομάκτρων, καὶ μεγάλῃς
ποσότητος γαλακτος, ἡ Ραϊσά κατάρθωσεν
νὰ θερμάνῃ τὸν μικρὸν ἀσθενῆ καὶ νὰ τὸν

ἀπαλλάξῃ ἐκείνου, ὅπερ ἐπραξε. Μετὰ μίας
ὥρας περιποήσας, τὸ παιδίον ἀπεκοιμήθη
εἰς τοὺς βραχίονας τῆς μητρός τοῦ τὴν μίαν
χεῖρα ἔχον ἐπὶ τῆς ἰδιότητος τῆς, μὲ τὴν ἑ-
φρασίαν ἐπὶ τοῦ πόνου ἐπὶ τοῦ ὠραίου προ-
σώπου του, ἀλλ' ἄνευ ἀγωνίας πλέον.

Ὅταν ἡ ἀναπνοὴ τοῦ παιδὸς ἀπεκατέ-
στη κανονικὴ, ἡ κυρία Μαρσῶφ ἀπέσυρεν
μετὰ προσοχῆς τὸν βραχιονά τῆς. Τὸ παι-
δίον ἐγόγγυσεν ὀλίγον, χωρὶς νὰ ἀφυπνισθῆ,
ἀλλ' ἔσφιγγε ἰσχυρότερον τὴν χεῖρα ἢ ἐκρά-
τει ἡ Ἐλένη ἔτινε τῇ Ραϊσᾶ τὴν ἑτέραν
τῶν χειρῶν τῆς.

— Σὰς ὀφείλω περισσότερο τῆς ἰδίας
μου ζωῆς, τῇ εἶπε πῶς νὰ σὰς ἐκανοποιήσας;
— Οὐδὲν μοὶ ὀφείλετε, ἀπήντησεν ἡ
Ραϊσά, δ' ἐπιφυλακτικῶν τόνου. Ἡ στιγμή
δὲν ἦτο κατὰλληλος διὰ συμφιλίωσιν· ἠσθά-
νετο αὐτὴν ἀνίσχυρον νὰ περιπτυχθῇ τὴν
ἀδελφὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις προξενήσε
τὸν θάνατον τῶν γονέων τῆς.

— Οὐδὲν μοὶ ὀφείλετε; τὸ εἶπετε ὑμεῖς
αὐτῇ, περιποῦσαί μου τοὺς ἀσθενεῖς.

Ἡ Ἐλένη ἀρῆκε τὴν χεῖρα, ἦν ἐκράτει,
νὰ πιξῇ.

— Εἰσθε ἀδυσώπητος, εἶπε· καὶ ὁμοῦ
ἡ καρδία σὰς εἶνε γενναία...

Ἡ Ραϊσά εἰκνισθεὶς τὴν κεφαλὴν.

— Γενναία, εἶπε, δὲν γνωρίζω... Ὑ-
πάρχουν ἡμέραι κακά. Συγχωρήσατέ μοι,
κυρία, καὶ ἐστὲ βεβαία ὅτι δὲν θέλω παρὰ
τὸ καλὸν σὰς.

— Τὸ γνωρίζω, εἶπεν ἡ Ἐλένη· ἐδιώ-
ξατε τὴν Μαύραν Μορῶζαν.

— Τὸ γνωρίζετε;

— Ὁ Φαδὲ μοὶ τὸ εἶπε.

— Τότε δὲν πιστεύετε... ἀνεφώνησεν
ἡ Ἐλένη, ποιῶσα κίνημα τὸσον ἀπότομον
ὥστε ὀλίγου δὲν νὰ ἀφυπνισθῇ τὸν υἱὸν τῆς.

— Ὅχι δὲν τὸ πιστεύω.

Αἱ χεῖρες τῶν δύο γυναικῶν συνεσφιγχθη-
σαν ἰσχυρῶς τὴν φωνὰν ταύτην, τὰ δὲ βλέμ-
ματὰ τῶν ἐξέφραζον πλήρη ἐμπιστοσύνην.

— Ὁ ἀδελφός μου τὸ πιστεύει, εἶπεν ἡ
Ἐλένη μετὰ θλίψεως.

Ἡ Ραϊσά δὲν ἀπεκρίθη.

— Πότε τὸ παιδίον ἠσθένησεν; ἠρώτησεν.

— Ὀλίγην ὥραν μετὰ τὸ τέκνον.

— Τί ἐφαγε;

— Τίποτε· δὲν εἶπαι.

— Ἐγεμμάτισε καλῶς;

— Κατὰ τὸ σῆμα, εἰς τὰς τέσσαρας.

— Μήπως ἠδυνήθη νὰ προμηθευθῇ κα-
νὲν γλύκισμα ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια προετοι-
μάζουσι διὰ τοὺς ποντικούς;

— Ὅχι! ἀπήντησεν ἡ Ἐλένη· εἶνε ἀ-
δύνατον. Πρὶν ἢ γεννηθῆ ἔχον ἀπαγορεύσῃ
νὰ εὐρίσκωνται τοιαῦτα πράγματα εἰς τὴν
οἰκίαν, τὸσφ ἐφοβούμην δυστύχημά τι.

Ἡ Ραϊσά ἐσιέπετο.

— Ἐπραξε πλακούντιον μὲ μέλι, εἶπε.
Τῷ ἔδωκατε σεις τοιοῦτόν τι;

— Ὅχι, δὲν παρασκευάζομεν ποτὲ ἐδῶ
τὰ ἀγαπᾷ πολὺ, ἀλλὰ τὸ μέλι τὸν βλάπτει.

— Ἦσως τις τῶν ὑπηρετῶν τῷ ἔδωκε;

Ἡ κυρία Μαρσῶφ ἐξῆλθεν ἵνα πληροφο-
ρηθῆ. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τῆς, ἡ Ραϊσά
παρετήρει περὶ αὐτῆς. Τὸ εὐθυμον καὶ
φωτεινὸν τοῦτο δωμάτιον, ἔνθα ἡ κλίνη τοῦ

παιδίου ἤγγιζε τὴν τῆς μητρός, ἡ μεγάλη
αὐτῆ εἰκὼν τοῦ πατρός, ἀποθανόντος νέου
καὶ πενθομένου, ὅλον τὸ ἐσωτερικὸν τοῦτο
εἰρηκτικὸν καὶ τιμιὸν ἐμαρτύρει ὑψηλοφώνως
ὑπὲρ τῆς κ. Μαρσῶφ. Αἱ κλειδὲς ἐπὶ τῶν
ἐπίπλων, τὸ μικρὸν γραφεῖον ἀνοικτόν, τὸ
πᾶν ἔδωκε τὴν ἰδέαν τοῦ μυστηρίου καὶ τοῦ
ἐγκλήματος.

Ἡ Ἐλένη ἐπανῆλθε μετ' ὀλίγον.

— Δὲν ἔκαμαν ποσῶς πλακούντα μὲ μέλι
μήτε σήμερον, μήτε τὰς προηγουμένας ἡ-
μέρας.

— Εἰσθε βεβαία;

— Βεβαιότατη!

— Τίς ἤλαβε τὴν ἑσπέραν ταύτην εἰς τὸν
οἶκόν σας;

— Κανείς... ἡ Μαύρα Μορῶζα ἦλθε νὰ
λάβῃ τὰς διαταγὰς μου...

Μία καὶ ἡ αὐτὴ ἰδέα διήλθε τοῦ πνεύμα-
τος τῶν δύο γυναικῶν, ἐντρομοὶ δ' ἀμφοτέ-
ραι παρετήρησαν ἀλλήλας.

— Μὴ ἀφίνετε ποτὲ τὸ παιδίον σας μό-
νον, εἶπεν ἡ Ραϊσά γαλλιστί.

Ἐκτὸς τῆς προσφύλαξος ταύτης τοῦ νὰ
μεταχειρισθῇ ζῆνην γλῶσσαν ἐπλησίασε τὴν
κ. Μαρσῶφ καὶ τῇ ὠμίλει χαμηλοφώνως.

Ἡ Ἐλένη ἐνόησε καὶ ἀπήντησε διὰ ση-
μείου.

— Τί συμφρον θὰ εἶχον οἱ ἄνθρωποι οὐ-
τοι νὰ ἐξερπιάσωσι τὸ παιδίον; ἠρώτησεν
ἡ Ραϊσά.

— Ἡ περιουσία θὰ διεμοιρᾶτο· θὰ
ἠγειροῦτο ἀμφισβητήσας ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως
τῶν γαιῶν μὰς ἐν σχέσει πρὸς τὰ κτήματα
τῆς κοινότητος· ἔχουσιν ἤδη πολλὰ κατα-
πατήσια, μὰς ἀφῆρσαν τοιούτοτρόπως μέγα
μέρος τοῦ δάκνου. Ἀλλὰ μὲ μισοῦσι καὶ
τοῦτο μόνον θὰ ἔρκει.

— Πιστεύετε ὅτι δὲν νὰ σὰς λυπήσωσι...

— Διὰ τοῦτο, καὶ ἐκτὸς τούτου θὰ ἡ-
δύνατο ἀπαξ ἔτι νὰ εἰπωσιν ὅτι ἐγώ...

— Ὄ! εἶπεν ἡ Ραϊσά διὰ κινήματος ἀ-
ποστροφῆς νομίζετε ὅτι θὰ ἐτόλμων!

— Ἐτόλμησαν! Περιμεῖνατε, ἐντὸς ὀκτώ
ἡμερῶν θὰ ἴδητε ἴαν καλῶς ἐμάντωσα.

— Ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑπερασπισθῆτε! ἀνε-
φώνησεν ἔκκαλος ἐκ τῆς ὀργῆς.

— Τίς θὰ μὲ ὑπερασπίσῃ; Ὁ ἀδελφός
μου; δὲν ἠθέλησε· δὲν ἠδυνήθη ἴσως· εἶμαι
μόνη ἐν τῷ κόσμῳ ἀπέναντι χωρικῶν ἐχθρι-
κῶς διακειμένων, ἀνθρώπων μισούντων με,
καὶ ὅπως εἶμαι, τὸσφ ἐγκαταλελειμμένη,

εἶμαι ἐντοῦτοις ἡ μόνη ἵνα ὑπερασπίσω καὶ
προστατεύσω τὸ ὄρφανόν τοῦτο!

Τὰ δάκρυα τῆς Ἐλένης ἔρρευσαν θερμὰ
καὶ πυκνὰ ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου, ἔνθα ἀνε-
παύετο ἡ κεφαλὴ τοῦ μικροῦ τῆς τέκνου.

— Ὁ σύζυγός σας ἐγένετο αὐτόχειρ, δὲν
ἔχει οὕτω; εἶπεν ἡ Ραϊσά χαμηλοφώνως.

— Πῶς τὸ γνωρίζετε; εἶπεν ἡ Ἐλένη
ἐκπληκτικῶς ἐγειρούσα ἐπ' αὐτῆς τοὺς ὠραιοὺς
μελανοὺς ὀφθαλμούς τῆς συνήθως μὲν τὸσφ
ὑπερηφάνως ἤδη δὲ τὸσφ γλυκίως.

— Ἐπειδὴ οὐδὲν εἶπετε θὰ εἶπῃ ὅτι τὸ
ἐσκέπτεσθε, εἶπεν ἀπλῶς ἡ Ραϊσά.

— Ἄ! πῶς μὲ ἐνόησατε! ἐψι

